کاڼي دل

پهراس ښکې خوندنه کوي

اظهار الله اظهار

Ketabton.com

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

Izhar is a poet of accurate vision. His observation is sharp and keen. His response to his surrounding is quick, and poetry is marked with liberty, variety and romance. The precision of words goes with the rationality of his genuine fiery thoughts. The ideas are new and fresh. Like Dr. Jonson, he believes that there is no royal road to success in literature. That is why his style is elegant, effective and graceful. There is clarity, order and restraint in his poetry. .... His poetry fills you with admiration and you feel your taste for poetry, is getting mature. Izhar's poetry is an untraditional form of poetry, in the sense that it contains freshness, maturity and a unique quality of sound and sense.

By:-
Sher Alam Shinwari
Daily Frontier Post,
Peshawar Pakistan.
Sunday, July 2, 2000

Izhar Ullah Izhar

Lecturer in Urdu
Islamia College Peshawar University
Phone: 240305

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاڼي دَ ګل په لاس کښې خوند نهٔ کوي

اظهار الله اظهار

سنډيکيټ اف رائټرز (رجسټرډ) پېښور (پاکستان)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ اشاعت حق محفوظ دے

کتاب : کاڼې دَ ګل په لاس کښې خوند نهٔ کوي
شاعر : اظهار الله اظهار
ټاټپل : محمد فهیم انصاري
ترتیب : محمد ایاز غزل ، شکیل احمد نایاب
اهتمام : پروفیسر شوکت الله حسن ، محمد داؤد کمال
پروف ریډنګ : نوشاد حکیم ، پروفیسر سید ایوب شاه
روبے اشاعت : ۱۵ ، اګست ۲۰۰۰ ء
پریس : انصاري پرنټنګ پریس محله جنګي پېښور
کتابت : ارشاد خان پښتو اکېډمي پېښور
قیمت : سل روپۍ (۱۰۰)

رابطه

اظهار الله اظهار لیکچرار اردو څانګه اسلامیه کالج
پېښور یونیورسټي
فون : ۲۴۰۳۰۵

انتساب

دَ هاغې درونـد پلار په نامه چې وائي
" دَ محبت زخمونه لا ښکاره شي
پوهه چې څومره حجابونه راوړي " [۱]

* * *

دَ خوږې مور بي بي په نوم چې وائی
زما دې هیڅ نهٔ دي پکار بچیه
رب دې ودان کړه زما هر څهٔ ته ئې

* * *

دَ خپل معصوم بچي حسان په نامه
چې زر تر زره دَ قرآن حافظ شي
او رب ترې جوړ کړي دَ اسلام مجاهد

---

[۱] دا زما دَ والد صیب پروفیسر انعام الله جان قیس صاحب شعر دے
چې دَ هغوي په شعري مجموعه "ژوندون کهٔ بېلتون" کښې چاپ دے ۔
اظهار

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائیکو

تېروتنې او نیوکې

د هائیکو ساخت او هیئت څه دے. کومو معروضي حالاتو او نفسیاتي عواملو زېږولې ده. څه تاریخ، ثقافتي او سماجي پس منظر لري او پښتو ادب ته کله، څنګه او له کومه راغلې ده. ددې وضاحتونو بحث ضرورت نه دے پاتې شوے. ځکه چې اوس د دنیا د نورو ژبو او ادبیاتو نه قطع نظر د پښتو ژبې او ادب د سر نقادانو او ادیبانو هم په دې حواله سره دومره ضروري مواد او اهم معلومات مخې ته راوړلې دي چې دوباره ذکر به ئې لوستونکي د تکرار د بې خوندۍ او د نظر د ستومانۍ سره مخ کړي. ګنې نو دې سلسله کښې زما مضمون چې زما د هائیکو ړومبۍ مجموعه " راته غوږ ونو کښې ښکرې شرنګوي" کښې چاپ شوے دے. بایدچې اولوستلے شي. او بیا په تېره تېره د ښاغلي محمد ایاز غزل صیب تفصیلي مقاله چې د هغوي د هائیکو په مجموعه" د ښائستونو د صحرا وریځې "کښې موجوده ده

په دې حقله کښې کشالې هوارولې شي.

ځکه نو دلته زما مقصد د هائیکو په تیکنیک څه تحقیقي مضمون یا مقاله لیکل نه دي بلکې د هغې اختلافاتو سراسر هم نه بلکې سرسري شان جاج اخستل دي. چې د ټپې په مرسته او د هائیکو په غند نه کښې مخې ته راغلي دي. ممکنه ده چې په دې لړ کښې زه د هائیکو څه فني او تیکنیکي اړخونه هم په ګوته کړم. ولې حیثیت به ئې د بحث د غوښتنې او موضوع د تقاضو نه زیات هېڅ هم نه وي او زما دې خبرې سره به بڅې نه متعارض کېږي چې ګنې زما دا لیک په هائیکو باندې منضبط او مبسوط تحقیقي لیک نه دے.

تر اوسه پورې چې د هائیکو په مخالفت کښې کوم لیکونه زما له نظره راتېر شوي دي هغو کښې سنجیده او غیر سنجیده هر دوه قسمه ذهني رویو برخه اخستلې ده. دې لړ کښې چې غیر اصولي او د هائیکو د صنف سره په حسد، عصبیت او بې علمۍ باندې مبني بې ځایه مخالفتونه په نظر راځي. هغه زه د خپل بحث نه ځکه او باسم چې داسې ذهني رویې د ژوند او ادب د غوښتنو نه صرف ځنډېږه ده بلکې د نا اهلۍ د پېټو په مخته کښې د ټپې په اوږو د ټوپک ایښودلو ناداني ده او د ټپې سره د دښمنۍ کولو لارې هوارول دي.

البته د ټپې او هائیکو د تقابل په نتیجه کښې چې کوم اصولي اختلافات یا بنیادي اندېښنې مخې ته راغلي دي. باید

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې جائزه یې واخستلې شي. خوله هر څه نه وړاندې زه د ښاغلیو ناقدینو ته فقط دومره ګذارش کول غواړم چې د کومو اعتراضونو مفصّل او مدلّل جوابونه ما په خپل مضمون "هایکو د پښتو ادب کمپیوټر" کښې ورکړي دي هغه دې لازمي اولولي او د تصفیه شوو اختلافاتو دې په بیا بیا یې ځایه ګردان نه کوي ځکه چې نو اُو دې بنائي چې زه په خپلو انتقادي معروضاتو کښې په کوم کوم مقام تیندک شوے یا په کومو کومو ځایونو کښې تېر وتلے یم. زلمے نقاد ښاغلے ازاد اشنغرے صېب په دې باب کښې لیکي.

"راته غوږونو کښې بنګړي شرنګوي، نوم هم ښایسته او د ټایټل کټ اپ هم ښایسته .... د اکثرو ملګرو نه چې ماکومې تبصرې پړې ولوستې یا واورېدې د هغې په باب به زه څه ووایم، خو دا به ووایم چې که د اظهار د کتاب سر مقاله په غور ولوستے شي نو په دې کښې د دغو ښاغلیو معترضینو د قانع کولو دپاره مواد شته."[۱]

ما په خپل ذکر کړے شوي مضمون کښې دا حقیقت څرګند کړے وو چې:

"د ټپې شاعر ورک وي او د هایکو شاعر ژوندے او معلوم وي."[۲]

لهٰذا ګنړو ناقدینو ددې خبرې په ترخ کښې سنجیده اوطنزیه

ردّ عمل ښکاره کړو. د مثال یو څو نمونې دا دي:

"جہاں تک اس بات کا تعلق ہے کہ ٹپہ شاعر کو مارتا ہے اور اسکو گمنامی کے اندھیروں میں دھکیلتا ہے جبکہ ہائیکو ایسا نہیں کرتا تو اس کا مختصر جواب یہ ہوگا کہ یہ تو ٹپے کی وسیع القلبی ہے جو فرد کی بجائے قوم کو زندگی بخشتی ہے."[۳]

دویمه حواله:

"مونږ خلق خو په نوم مړه یو او د ټپې د خالق نوم چاته نه وي معلوم نو د چا کار څه دے چې په ټپه خپل وخت خرابوي. ځنې خلق خو تر دې پورې وائي چې ټپه شاعر ورکوي او هایکو یې را ژوندے کوي، مطلب دا چې د ژبې او ادب غم چا سره نشته صرف او صرف د خپل ځان غم په مخه کړي دي."[۴]

د حیرانتیا خبره دا ده چې ګران تنقید کوونکو ښاغلیو اخر څنګه دا فرض کړه چې کښې اظهار الله اظهار په فایې ژوند کښې د ټپې د اهمیت نه انکار کوي. د خبرې مطلب صرف او صرف دومره وُ چې هایکو په تخلیقي سطحې د فرد د انفرادیت نفې نه کوي او خود نمائي چې د تخلیق کار فطرت دے ورته هایکو کښې د تسکین موندلو زیاتې موقعې په لاس ورځي ګني نو دغه معترضین دې په خپل ګرېوان کښې سر دننه کړي او اُودې وائي که چرې د پښتو ژبې یو شاعر ادیب په خپله نامه نظم نثر، غزل، هایکو، افسانه، ناول، خاکه، ټکل وغیره لیکي نو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه به کښې دَ پښتو دَ ادب پنګه او دَ پښتنو دَ اجتماعي ژوند سرمایه نهٔ شي تسلیمولے بلکې پښتانهٔ به ئې په دې سبب رد کوي چې دا اصناف له بهره راغلي دي ځکه نو دا دي خپلو خپلو علاقو او وطنونو ته واپس کړے شي که هر څومره پکښې هم دَ پښتنو دَ تاریخ، ثقافت، تهذیب، رسمونو او دَ مذهبي، سماجي او نفسیاتي رویو انګازې ولې نهٔ راپورته کېږي. خدائے دې نهٔ کړي که چرې داسې اوشي نو دَ پښتو ادب په لمن کښې به اخر څهٔ پاتې شي. اخر کوم څوا خوږے پښتون به دا اوغواړي چې دَ پښتو ژبې جولۍ دې دَ ادب دَ رنګا رنګ اصنافو دَ سپړدو نه سپوره پاتې شي. اوس هر کله چې تخلیقي انفرادیت دَ ملي او اجتماعي شعور په سفر کښې برخه اخلي او دَ قامي ترقۍ په هلو ځلو کښې هم خپل ځانته حېثیت برقرار ساتي. نو بیا په دې کښې دَ اعتراض څهٔ ګنجائش دے دې باوجود چې په معلوم کېدلو یا نهٔ ورکېدلو او دَ خپل ځان غم په غځه اخستو کښې دَ زمکې او اسمان فرق دے.

دوستونکي دې اوس په خپله انصاف اوکړي چې دَ پښتو ژبې او ادب دَ ترقۍ غوښتونکي مباغلي معترفین دي که اظهار الله. اظهار.

راقم الحروف لیکلي وو

"هېڅ صرف علاقائي یا پښتو ادب متاثره کړے ہے هایکو په آفاقي تناظر کښې دَ دنیا دَ هرې ژبې، ادب او طبقې سترګې ځان ته را اړولي دي."[۵]

ددې خبرې په ترخ کښې مباغلے اسیر منګل لیکي:

"ٹپے نے صرف علاقائی یا پشتو ادب کو متاثر کیا ہے جبکہ ہائیکو کی عالمی پذیرائی ہوئی ہے۔ میرے خیال میں ٹپے کی جو عالمی پذیرائی ہوئی ہے وہ ایشیاء کے کسی اور صنف کو نصیب نہیں ہوئی۔ یہی وجہ ہے کہ انگریز مستشرقین نے زیادہ تحقیق ٹپے پر کی ہے اور اس صنف پر جامع کتابیں لکھ کر عالمی ادب سے اس صنف کو روشناس کیا ہے۔"[۶]

دَ ترجمې دَ فني لغزشونو نه قطع نظر دَ تعجب خبره دا ده چې دَ کوم اعتراض جواب مباغلي اسیر منګل کوي. هغه زما په مضمون کښې یو ځائے هم موجود نهٔ دے او نهٔ ما دا دعویٰ کړې ده چې ټپې ته په عالمي سطح توجه نهٔ ده شوې. مقصد مې دا وُ چې هایکو دَ دنیا په هره ژبه کښې رواج موندلے دے او هره ژبه کښې لیکلے کېږي او ټپه دَ بین المللي پېژندګلو باوجود صرف په پښتو، پنجابۍ یا هندکو کښې لیکلے شوې ده. او هغه هم دَ بنیادي ساختیاتي تبدیلو سره. اوس که زما دې خبرې سره مباغلے اسیر منګل اتفاق نهٔ لري نو بیا دې ماته په انګرېزۍ، اطالوي، فرانسیسۍ جرمني، روسۍ، چینۍ، فارسي، اردو او دَ دنیا نورو لویو او وړو ژبو کښې لیکلې شوې یو څو ټپې اوښائي ولې ددې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

برعکس هایکو د دنیا په هره ژبه کښې لیکلې شوې دي او لیکلې کیږي. چې ځنې مثالونه یې ښکاره. زما په خیال بناغلي اسیر منګل زما مضمون ته په پوره تناظر کښې د کتلو هیڅ ضرورت نه دے محسوس کړے او د خپلو خوښو هغه عبارتونه یې دوستانو ته چې د هغوی تا کلي شوي مقصد ته یې تقویت رسیدلو.

ګران بناغلي مشتاق مجروح په خپل مضمون اُنې اینا کو هایکو کښې په راقم الحروف د خپل خاص تنقید یې جبر کلي کړي دي. لیکي:

"زن اُنې اینا کو میټن نزي هوم کښې زیږیدلې ځنې هایکو د فحاشۍ اعلی ترینې نمونې دي بلکې دا بنه په د شوق سره ویلې شوي چې اُنې اینا کو میټن نزي هوم کښې زیږیدلي ځنو هایکو ته بیلو پرنټ ویل مناسب دي."

وړاندې لیکي:

"په شاهده کښې راغلي ده چې پښتو شاعرۍ کښې تر اوسه د فلمي شاعرانو نه علاوه بل چا هم فحش ګوئي نه ده کړې. واحد دا نوواره صنف دے چې ځنې لیکونکیو د فحش ګوئۍ دپاره خاص کړے دے."

زه دا ویل نه غواړم چې بناغلي مشتاق مجروح دې څپله اعلی و ارفع ادبي نخبې باندې لږ غور اوکړي. بهر کیف په ادب کښې فحش ګوئي واقعي چې د ښندلې دے اقدام دے دغه

رنګ د ادب د ښین نظریې ته زیان ورسي. زه هم د داسې رجحان مذمت کوم خو زما په خیال چې بناغلي مشتاق مجروح څنګه ته د فحش ګوئۍ نسبت کړے دے او بیا یې د ثبوت په طور کومې نمونې وړاندې کړي دي په هغې کښې د ښکاره تیروتنو ښکار شوے دے. زما مقصد هرګز د دې غلط رجحان وکالت کول نه دي خو د حق او باطل ترمنځه فرق نه کول راته هم یو لوے خیانت ښکاري.

درحقیقت فحش ګوئي یا فحش کاري د معاشرې د اخلاقیاتو د چوکاټ نه د وتلو او د حد د ماتولو لوے جرم دے. چې د هوس ناکۍ، شهوت پرستۍ او عصمت فروشۍ ښکاره بلنې ورکوي. د انسان نه د ښه سوچ او تګ لارې خطا کوي او په سرې سترګې تورږوي. بېشکه د داسې رجحان خلاف نه صرف قلمي جهاد پکار دے بلکې داسې حال کښې تورو وهل زیات مناسب دي البته که دغې عناصرو په مرسته په یوه بې ضرره پیرایه کښې د ژوند ترجماني اوښودلې شي. یا د معاشرې بربنډو او لغړو خونو پکښې په داسې هنر او ښندلې شي چې پکښې د لذت پرستۍ نه برعکس د کراهت او نفرت تصور او تصویر را ښکاره کیږي نو دا په فحش لټرېچر نه بلکې د اصلاحي ادب په زمره کښې راځي. ځکه چې د یو شي غلط او سم استعمال د هغې د ښه او بد فیصله کوي. اوس که یو نفس پرست "بهشتي زیور" ته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوک شاستر وائي نو په دې کښې به قصور ځما وي لهذا دوه څيزونه په دې سلسله کښې ډېر اهم دي يو موضوع او بل موضوع ته اپروچ. اوس که يو ښه خيال ته غلط اپروچ اوشي نو ښه خيال به په دې سبب ناڅرګنده کېږي چې کښې ناروا اپروچ ورته اوکړے شو بلکې د غلطو اندازو سر غوڅول به عين انصاف وي.

ښاغلي مشتاق مجروح چې د راقم الحروف په کومو هائيکو باندې د فحش ګويئ تهمت لګولے دے د نمونې په ډول ترې يو دوه هائيکو وړاندې کېږي.

وادهٔ کښې بام کوه ناوخته نهٔ کړې
چې استعمال کښې ئې اوبه نهٔ راځي
نو د کوهي تولې چينې اوچې شي

زهٔ نهٔ پوهېږم چې آخر کوم داخلي انتشار ښاغلے دې ته بخښي ته را اوپاروله چې نقل کړے شوي هائيکو کښې فحاشي ده. چې نه ئې لفظياتو کښې د هوسناکۍ څهٔ ترغيب شته او نهٔ ئې معنٰی د شهوانيت چغلي خوري البته څرګنده پکښې د خاتم الانبياء صلی الله عليه وسلم د وينا دا مفهوم دے چې بچے دې بالغ شي نو وادهٔ ورله اوکړه. ځکه چې زما په خيال ورستو ترې ګڼې پېچيدګۍ هم پيدا کېدے شي.

بله هائيکو :-

کرښې له سر راوړهٔ نادانې ګټي
ګرک چې د کوهي چرګې نهٔ ماتېږي
ورله په پوزه کښې ښه ورکوي

چې پکښې د جرم او سزا قانوني اړخ په تمثيلي انداز کښې وړاندې شوے دے او دا حکمت پکښې بيان شوے دے چې په ښځو پړې نهٔ دي سستول پکار کښې نو مازغهٔ ئې خرابېدے شي. خو ښاغلي مشتاق ته پکښې ښکاره فحاشي ښکاري اوس دې دوستو ملګي ځپله اووائي چې فحاشي زما په هائيکو کښې ده که د ښاغلي معترض په ذهن کښې.

بعض تقدير که زما په هائيکو کښې د جماليات حساتو د ادراک او اظهار سره سره د فحاشۍ عناصر په لاشعوري توګه هم راغلي وي نو استغفرالله خدائے ته مې دې توبه وي. بلکې زهٔ د دا رنګ هائيکو د Disone کولو اعلان کوم.

البته د ښاغلي مشتاق مجروح صيب دا دعوی بېخي بې ځايه ده. چې ګني په پښتو کښې د فلمي شاعرانو نه علاوه بل چا فحاشي نهٔ ده خوره کړې مګر هائيکو کښې دا سې کېږي.

زهٔ پوښتنه کوم چې آيا خوشحال خان خټک بابا فلمي شاعر وُ او که نه، که جواب ئې نفي کښې وي نو بيا د هغوي په شاعرۍ کښې چې کومې ناروا شوخۍ او اميزشونه دي تر کومه پورې ئې ښاغلے ډيفينډ Defend کولے شي.

Scanned by CamScanner

دوېمه خبره دا ده چې ښاغلے مشتاق چې د ټپې د پاکدامنۍ نه صرف قائل دے. بلکې وکالت ئې هم کوي زما په خیال یا خو ګڼې هغوي فقط نفس کُشي او برګزیده ټپې اورېدلي او لوستلي دي او یا ګڼې د ټپې فحاشي ورته فحاشي نهٔ ښکاري.

د نقل کفر، کفر نه باشد په مصداق د ښاغلي په خدمت کښې دا څو ټپې وړاندې کېږي ددې صراحت سره چې دا چرته اخوا دېخوا ټپې هم نهٔ دي بلکې د پښتو ژبې مشهورې او معروفې ټپې دي چې مستندو مطبوعه ټپو کښې شمېرلے کېږي.

یا قربانې:

په ما دې خېټه نغاره کړه
ورکه غرمه شه چې شُملو له به درتلمه
چې خوله مې اخلې بسم الله کړه ،
پېریان پرې ناست دي اترې به شي مئینه
اسمان له ستورو غاړه ورکړه ،
ماله بې ننګه اشنا غېږ نهٔ راکوینه
سورے سورے په ګولو راشي ،
چې پرهارونه دې ګنډم خوله درکومه

دا د رشو نه چونګ دے. هیله لرم چې ښاغلي مشتاق سره به ددې ټپو په صفایئ کښې څه تاویلات او توجیهات وي ګڼې نو دا به منې چې په پښتو ژبه کښې صرف فلسي

شاعرانو فحش ګویي نهٔ ده کړې بلکه د پښتو ژبې کلاسک او کلاسیکي دواړه قسمه شاعرانو ته د دغه اعزاز پټکے په سر دے. او دا چې ټپه هم د فحاشۍ د زد نه بچ نهٔ ده پاتې شوې.

اصل کښې جمالیات او فحاشي د یو تصویر دوه جدا جدا اړخونه دي خو مبیح ئې یوه ده یعنې جنس. اوس که د جنس صحت مند اړخ واخستلے شي. نو د جمال احساس به پیدا کېږي او که نه رنځور اړخ ئې موضوع جوړه شي نو فحاشي به ترې سازېږي - دغه وجه ده چې د جذباتو په غورځنګ کښې څنې وخت په دواړو کښې د امتیاز کرښه رابنګل ګرانه شي. په داسې نازکو مرحلو کښې ذهن د هر قسمه الاتش نه بچ ساتل پکار وي ګڼې نو داسې حالتونه به راپیدا کېږي لکه چې ښاغلے معترض ورسره مخ شوے دے.

د ائې اینړکو هایکو لیکونکے ښاغلے مشتاق دا هم لیکي:

" زموږ د پښتو نوؤ لیکونکیو د هایکو طرف ته مخه کړې ده او پکار هم ده د هغې وجه ډاکټر اسرار صاحب دا بیانوي چې په پښتو کښې زموږ متقدمینو دومره څهٔ وئیلي دي چې اوسنو لیکونکیو ته ئې څهٔ پرېښي نهٔ دي نو ځکه دوي په دې نو وارد صنف کښې د لیکلو کوشش نه کوي خو هغه ورسره دا هم وائي چې هایکو لیکونکي ما ته ټول سایکو ښکاري زما یو بل ملګرے وائي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره یې ولې د ادبي اصنافو قات راغلې دے چې
اوس د جاپاني صنف نه کار اخستې کېږي. چاربېته
مړه شوې ده، رباعي نشته، قصیدې ختمې دي
پکار ده چې زمونږ شاعران دغه خپل اصناف را
ژوندي کړي او که خامخا په دې اصنافو کښې طبع
ازمائي نه شي کولې نو د پښتو خالص خپل صنف
ټپه چې د هایکو نه مختصره هم ده په هغې کښې
دې طبع ازمائي کوي."

زۀ خپله هم دا غواړم چې ټپه دې او لیکلې شي خو
په دې کښې څوک څۀ کولې شي چې اوس نوې کول د ټپې په
مقابله کښې د هایکو تخلیق له زیاته ترجیح ورکوي. لهٰذا
پکار دي چې ددې عمل په ورستو دې نفسیاتي عواملو او د
عصري غوښتنو ته پام ور اوګرځولې شي او بیا دا چې لوے
تحریکونه په مخالفتونو نۀ مرې بلکې نوره وده او زور موي.
محرکیف د بناغلي مضمون نګار د حوالې ددې لیک نه قدم
په قدم د هایکو صنف سره د هغوي د لاشعور هغه
پټ عناد راځرګندېږي چې د انې اینه کو لیکلو باعث او
محرک ګرځېدلې دے. بیا هم بناغلي مجروح چې د محترم ډاکټر
اسرار په حواله کومې خبرې کړې دي زۀ پرې اعتماد کوم
اوس هغوي پوهه شه او بناغلې ډاکټر اسرار. البته دا
خبره چې نو وارد صنف هایکو ته د نوو لیکونکیو ګله څخه

شوې ده. چې متقدمینو ورته د وښلو دپاره هیڅ نۀ دي
پرېښي اصولاً غلطه او غیر تحقیقي ده او ددې حقیقت منلو
نه سترګې پټول دي. چې ګڼې د هر دور د ادب خپلې تقاضې
اسلوب، ډکشن، نفسیات، حوالې او غوښتنې وي.

نن چې په ادب کښې د علامت، سرریلزم، ترقي پسندۍ
ډاډا ازم، تجریدیت او ازاد خیال د تلازمې وغیره کوم فکري
او ټیکنیکي تحریکونه راپورته شوي دي. او شعري او
نثري ادب ئې کومې ارتقاء او ارتفاع سره مخ کړے دے
متقدمینو د هغې خوب هم نۀ وُ لیدلے او د هغوي د
خیال په حاشیه کښې هم چرته دغه امکانات نۀ برېښېدل
زۀ دا منم چې زمونږه کلاسیکي شاعرانو پښتو ادب ته
مستقل او پاخۀ بنیادونه ورېخښلي دي او راتلونکي کول
ته لارې اسانې کړې دي خو دا دعویٰ چې ګڼې د شعر او ادب
د ارتقاء سفر هغوي د موضوع او فن په اعتبار داسې کمال
ته اورسوؤ چې بل چاته ئې پکښې هیڅ نۀ دي پرېښي زیاتے او
سینه زورې ده.

ډاکټر صیب زمانه زیات په دې خبره پوهه دے چې نن
او پرون کښې فرق وي نن چې دنیا د کومو پېښو سره مخ
ده او کوم نوي نوي علوم او فنون په کښې متعارف کېږي
یا کوم سائنسي ایجادونه او تجربې پکښې کېږي هغه د متقدمینو
زمانه کښې چرته وے او چونکې ادب ماضي سره سره د

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

عصري او زماني ښېښو په نبض ګوتې ږدي. لهذا عصري ښېښې به د تخليقي زړه چاودون د مرحلو نه خاغارا تېروي او محض د متقدمينو په ادبي کارنامو به انحصار نه کوي. ګڼې نو په معاشره کښې به د ادب افاديت ختم شي. اوس که چرې د ډاکټر صيب په خبره څوک ايمان راوړي نو پښتو ادب به يو ګام هم وړاندې لاړ نه شي او يو نه ختمېدونکې جمود به ئې په اعصابو لګه د خپسې ناست وي. دا حقيقت هم دے چې دا سې سوچونو پښتو ادب ته لوئے زيان ورسولے دے.

د بناغلي ډاکټر اسرار ددې نيم پخته اعتراض يو بل اړخ دا هم دے چې نوې ليکونکي هايکو څکه ليکي چې ګنې د بره نه د نظم د نورو اصنافو دروازې بندې کړې شوي دي. دا خبره هم بې تحقيقه او د مشاهدې خلاف ده څکه چې ن سبا کوم نمائنده هايکو ليکونکي شاعران دي هغوي د غزل، ازاد او معرّا نظم او ګڼې شمېره ادبي اصنافو په حواله نهٔ صرف پېژندګلو لري بلکې ادبي دنيا کښې منلے شوي او مستند دي مثلاً رياض تسنيم، محمد اياز غزل، شکيل احمد ناياب عامر ګمايانے، جنرال عبدالصمد موٓمند، نجيب الله عامر زبير حسرت او راقم الحروف پخپله هم چې شعري مجموعه "ستړګو کښې خوب د ګودر پاتې نشو" ئې د چاچا کريم بخش د کال ۱۹۹۶ء د ورميني انعام مستحقه ګرځېدلې ده.

پاتې شو د ګران بناغلي ډاکټر اسرار دا اعتراض چې د هايکو ليکونکي ټول سايکو دي. نو دا د هايکو تخليق کونکيو د ذهني او نفسي کېفيتونو نه سراسر د بې علمي ثبوت دے او د هغې بهتان طرازۍ يوه کړې ده چې د هايکو څند ونکي ئې وخت په وخت په څهٔ نه څهٔ شکل کښې کوي. زهٔ منم چې بناغلے ډاکټر صيب د ايم. بي. بي. ايس ډګرې ترلاسه کړې ده او سيکاټري د ايم. بي. بي. ايس په نصاب کښې يو څانګه ده خو دا هم حقيقت کښې چې بناغلي ډاکټر اسرار صيب چرته هم پروفيشنل سايکاټرسټ نهٔ پاتې شوے. بلکې د ملازمت دوران کښې او د ريټائرمنټ اخستلو نه پس د يو ناکامه کوشش نه ورستو ئې چرته عام پريکټس هم نهٔ دے کړے او نهٔ د هايکو د رغونرانو د هغوي نه د علاج کولو څا شهادت په لاس راغلي نو بيا اخر څکه د هغوي ددې خيالي تشخيص سره اتفاق وړے شي چې هايکو ليکونکي ټول سايکو دي اوس که بناغلے د ادب په دې تخليقي صنف کښې څان له د څائے پېدا کولو خواهش لرونکيو ته په دغه سبب دا ناروا نسبت کوي نو بيا خود ادب د هر صنف سره تړلي د قلم خاوندان د دغه اعتراض په زد کښې راځي څکه چې علت او سبب ئې يو او مشترک دے. او که چرې بناغلے د هايکو سره د سايکو د قافيې د سمون په وجه مزاح پېدا کول غواړي نو بيا په ادب ورته زهٔ دا وېل غواړم چې اوس عموماً د مزاح

Scanned by CamScanner

پېدا کوي دغه وسیله اوټ آف فیشن ګڼل کېږي او بالفرض
که د مزاح پیدا کولو دغه اندازه خپل کړے شي نو ممکنه ده
چې څوک دا هم ووائي چې د غزل لیکونکي ځپل وي د ټکل لیکونکي
ول ماړه وي او د ټپې خالق ګېږي وي علی هذا القیاس وئي دا
به د مزاح پیدا کولو ډېره ښه بوټي حربه او وسیله وي
او دغه مزاح چې ښېځ په ښځه د یو انسان یا د یوې طبقې
جذبات او احساسات زخمي کوي. د ادب د اعلی او رفیع
منصب سره هېڅ سمون نه لري.

تر څو پورې چې د الي اینار کو هائیکو د مضمون نګار
ښاغلي مشتاق مجروح د یو بل ملګري ددې احتیاج تعلق
دے چې کښې چاربیته، قصیده، رباعي او ټپه څه مړه
شوي خو نه دي چې لیکونکي جاپاني صنف هائیکو لیکي.
ډېره بې ځایه په دې دے چې یو هائیکو لیکونکي هم دا نه
دي وېلي چې څوک دې په ګوته شوي دغې اصنافو کښې
طبع ازمائي نه کوي ددې اعتراض نوعیت بېخي داسې دے لکه
چې څوک ووائي چې لوبغاړي دې کرکټ، هاکي، جمناسټک او
سکواش وغیره نه کوي. بلکې ددې په ځائے دې کشتي
میرغپ کبابي او ګولي ډنډه وغیره کول شروع کړي چې
چرته روایت ئې ختم نه شي. بله لویه د افسوس خبره دا
ده چې د "هذا ماکنزتم" غوندې د ضخیم تحقیقي کتاب
لیکونکے ښاغلے مشتاق چې د کوم ملګري په حواله خبره کړې

ده. نو د دغه هېڅ نوم، ادبي حیثیت او درک ئې نه دے په
ګوته کړے چې د تحقیقي اصولو خلاف او ادبي دیانت نه
تېښته ده. زما په خیال دغه رنګ ښاغلي مشتاق مجروح د
یو فرضي کردار په خوله کښې خپله ژبه ایښې ده او په
یوې تراشلې شوې مجسمه کښې ئې د هائیکو خلاف خپل
ذاتي جذبات وړاندې کړي دي خو سره څه ووائي زمونږ
قامي مزاج داسې جوړ شوے دے چې سونړ مړي را ژوندي
کوو او ژوندي وژنو.

پروفیسر ښاغلے داور خان داؤد په خپل یو مضمون کښې
د هائیکو او ټپې د هیئت د اختلاف په حقله لیکي:

"ځنې محققین د ټپې د هائیکو سره نزدې تعلق
په ګوته کوي خو که وکتے شي نو بنیادي لحاظ
سره دې دواړو کښې د هیئت په لحاظ ډېر زیات
فرق دے. هائیکو د جاپاني ادب یو مشهور صنف
دے. لکه د ټپې ددې د خصوصیت او مقبولیت
راز هم ددې په اختصار او جامعیت کښې دے
خو هائیکو کښې صرف درې مصرعې وي. ړومبۍ
مصرعه کښې پنځه، دوېمه کښې اووه او درېمه
کښې پنځه صوتي اهنګونه وي یعنې دا ټول نظم
اوولس صوتي اهنګونه لري. ړومبۍ او درېمه
مصرعه ئې برابره او هم قافیه او دوېمه یا منځنۍ

یې د دوو صوتي اهنګونو هومره د دوي مثله
اوږده وي یعني هایکو د هیئت او موضوع دواړو
په لحاظ د مخصوصو شرائطو پابنده وي.

د هایکو د صوتي اهنګ نظام د بحرِ متقادب
درې ارکانو مطابق کېدے شي

فعلن فعلن فع	=	۵	
فعلن فعلن فعلن فع	=	۷	۱۷
فعلن فعلن فع	=	۵	

خو درې برعکس د ټپې د دوو مصرعو د صوتي
اهنګونو یا ملي اوازونو ترتیب په دې ډول دے

۹ + ۱۳ = ۲۲ ځ[10]

د پروفیسر صیب فرمودات په سرسري توګه خو ډېر
نیمګړتیاګانې په کښې محسوسېږي او یو ځاے نیم کښې په
کښې د تحقیقي سپرټ خلاف د سهولت احساس هم پټه
پښتو نه کوي درې نه علاوه د هغوي د حوالې دا ټیک یو فني
تیندک سره هم مخ شوے دے.

معلومېږي دا چې پروفیسر صیب د هایکو هیئتي
ادلون بدلون ساختیاتي تبدیلي او ټیکنیکي ارتقا په
نظر کښې نهٔ ده ساتلې ګني نو هایکو به یې د اوولسو څپو[17]
او ۵ - ۷ - ۵ د ترتیب په حکمي او حتمي تقسیم کښې نهٔ
راوستله یا دا هم ممکنه ده چې دې سلسله کښې پروفیسر صیب

بعضې رجعت پسندانه ادبي ذهنیت لري چې د هایکو د صنف
نه د یو خاص مکتبهٔ فکر تړاکلے شوي قیود او حدود نه
پورته کول غواړي. ګني نو د جاپان دوهمې هایکو ټیکونګې
باشو او ورستو ناقدینو چې ماسولو کاشیکي په کښې
اهم دے. دغه ترتیب حرفِ اخر نهٔ دے ګڼلے او بیا په عالمي
ادب کښې د یوې مصرعې، دوو مصرعو او درې مصرعو هایکو
تیکلو تجربې هم شوي دي. کېدے شي پروفیسر صیب ته هغه
د التفات قابلې نه وي ښکاره شوې ولې بیا یې هم وضاحت
لازمي ښکاره وُ.

بهرحال پروفیسر صیب چې د هایکو دپاره د بحرِ متقادب
د ارکانو کوم ترتیب منلے دے او په مثال کښې یې د همایون هماد
صیب کومه هایکو وړاندې کړې ده - دواړو کښې هیڅ تړون
او نسبت نشته، هایکو په پښتو ژبه کښې ده چې د رزمیه
اوزانو دغې قسمونو سره هم اهنګي نهٔ لري او مطلق د
بحر متقارب په ښودلې شوي بحر نهٔ مقطع کېږي ځکه
چې د پښتو ژبې او هایکو ځانته یو مزاج دے او د هغې
په دغه تجویز شوي بحر باندې بېخي تقطیع نهٔ کېږي.
هایکو ده.

همدرد یې نوم دے
په مینه نهٔ پوهېږي
ساده ماشوم دے

بله اهم خبره دا ده چې فعلن فعلن فع په اصل کښې پنځه نه بلکې شپږ ارکان یا اصوات لري فع په دوو حرکاتو ادا نه لري البته چونکې په فع کښې د فني اصطلاح ترمخه سبب خفیف دے نو په ځنې موقعو پکښې یو حرکت او غورځېږي خو همېشه داسې نهٔ وي اوس که څوک د پروفیسر صیب په کوته کړے شوي دغه اهنګونه راجمع کړي نو شمېر به ئې اوولس نه بلکې شل وي. ددې ټول بحث مقصد دا دے چې پښتو هایکو د غیر فطري قدغنونه په غار کښې دیکه کول نهٔ دي پکار. اوس که څوک په دغه جاپاني ساخت کښې هایکو لیکي که په متوازي الاضلاع هیئت کښې که مردف او مقفیٰ هایکو لیکلي که ازادې او معرا هایکو پابندي پرې نهٔ دي لګول پکار ځکه چې پښتو ژبه یوه داسې ژبه ده چې د وسیع المشربۍ او وسیع القلبۍ یا وصف غیر فطري اصنافو او هیئتونو له په زړهٔ کښې چرته هم ځائے نهٔ ورکوي لهذا د هایکو هغه ساخت او هیئت به پاتې کېږي چې پکښې د پښتو ژبې د مزاج رعایت او ساتلے شي له څوک ورسره اتفاق کوي که اختلاف.

بناغلے پرېشان داوُدزے لیکي:

"د بناغلي اظهار دا هایکو ځکه د درې مصرعه ایزو نظمونو په نامه یادې کړي چې دلته هم په هره یوه هایکو کښې یو پوره مضمون ځائے شوے دے"

زهٔ منم چې د ژوند او ادب په حقله د بناغلي پرېشان یو ځانګړے نقطهٔ نظر دے. بیا هم د هغوي د منقوله رائے نه ددې غلط فهمۍ خورېدو اندېښنه ده چې ګنې په هایکو کښې پوره مضمون نهٔ بیانېږي بلکې هایکو د نیمګړو مضمونونو یو ټټ او ورک تصویر وي. ممکنه ده چې د هغوي دا خیال نهٔ وي خو په لیک کښې ئې دې طرفته د پام ګرځولو ښکاره احتمال موجود دے په دې موقعه به دا خبره کول هم بې ځایه نهٔ وي چې ګنې د هایکو بنیادي طور سره د فطرت د مصورۍ او تصویر کشۍ نه عبارت دے دا حقیقت دے چې د نن هایکو ګنې ارتقائي مرحلې تېر سره کړې دي او د فطرت د ښائسته منظرونو د تصویر کارۍ نه علاوه ئې د انسان د داخلي کېفیاتو او لاشعورانه اړخونو نه هم رانښکلې دي او د ابهام او وضاحت له امتزاجه ئې داسې ګڼ اړخیزو نفسیاتي حالتونو نه پرده پورته کړې ده چې تخلیقي امکاناتو ئې د سائنسي تجربو لارې پرانستلې دي او داسې هله کېږي چې په هایکو کښې دیو پوره مضمون یا د موضوع وارهٔ غوښتنې په فني چابکدستۍ سره هم اهنګ کړے شي. لهذا یوې ښهٔ هایکو کښې د مضمون د نیمګړتیا خیال سره اتفاق نهٔ شي کېدے.

پاتې شوه د بناغلي پرېشان صیب دا خبره چې هایکو ته درې مصرعه ایز نظمونه وائي نو په دې سلسله کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

عرض دے چې هس دري مصره ايز نظم هايکو نهٔ وي ځکه چې دَ هايکو خپل داسې ساختياتي کړهٔ وړهٔ نفسياتي ماهيتونه تېکنيکي غوښتنې او داخلي اړخونه دي چې عام دري مصره ايز نظمونه ئې په اسانه نهٔ شي زغملے.

دَ مېرمنې سلمٰی شاهين خيال دے چې هغوي ته په واوري نو دا اطمينان ورته اوشي چې خبره سرته اورسېده خو دَ هايکو دَ اورېدونه پس ورته داسې محسوسېږي چې څه خبره لا پاتې ده او يو قسم دَ تندې او تشنګۍ احساس ورته کېږي.[۱۳]

چونکې مېرمنې سلمٰی شاهين دَ روهي سندرو سلسله کښې په پښتو ټپو رانړولو کښې بلا وخت صرف کړے دے او دغه رنګ دغې خوږ اولسي صنف سره ئې نوره هم زياته وابستګي او تړون پېدا شوے دے ځکه ورته داسې احساس کېږي. کېدے شي که هغوي دَ هايکو دوستو له هم دې خپل قيمتي وخت ورکړے نو دَ تندې او نيمګړتيا احساس به ورته بيا نهٔ کېږي او دَ هايکو په سلسله کښې به دَ خپل زوړ موقف نه لاس په سر شي. ځکه چې کوم څيزونه عموماً په عادتونو کښې راشي نو بيا زيات اپيل کوي.

بله دا چې دَ هايکو تيکنيک هم څهٔ دا رنګې دے چې ځنې سلسلې شعوري طور سره دَ ايهام، ابهام يا اخفا په

ورشل پرېږدي چې دَ دوستونکي ذهن پخپله دغو سلسلو کړيو خپلو کښې راپيو ځائے کړي البته دا رعايت پکښې لازمي ساتي چې څهٔ داسې کلېدي توري يا نکتې پکښې پرېږدي چې په تصوير جوړولو کښې مرستيالي ثابتې شي. او دَ مضمون دَ نيمګړتيا احساس په ورستو اوتمبوي.

په دې لړ کښې دا خبره هم کېدے شي چې ځنې اصنافو ته دَ ځنې خلقو زيات مېلان او رجحان وي نو که چا ته داسې محسوسېږي نو څهٔ دَ فکرمندۍ خبره نهٔ ده او نهٔ يو صنف ته دَ زياتو ورماتېدو نه دا ثابتېږي که ځنې چې هغه دې خامخا ما فوق الاصناف اوګرځي. هغه که ټپه وي که هائيکو.

بناغلي رحمت شاه سائل صيب دَ بناغلي اسماعيل ګوهر په شعري مجموعه مُسکا (چې دَ پښتو ژبې اولنۍ دَ هايکو مجموعه ده) دَ هايکو دَ صنف خلاف خپل کوم خيالات څرګند کړي دي. دَ هغې لب لباب دا دے چې ګنې اسمٰعيل ګوهر خپل ګن شاعرانه خيالات په دغه پېرايه کښې ضائع کړيدي.

دَ حېرانتيا خبره دا ده چې بناغلي سائل اخر دا ځکه منلې دي چې ګنې تخليقي روح دَ يو مخصوص ظاهري کاليوت پابند او محتاج وي او که دَ يو معلوم هئيت په چوکاټ کښې تخليقي جذبه خپل اظهار اونکړي يا له ځان سره دَ رائج اصنافو نه بيل څهٔ شکل راوړي نو خپل افاديت به اوبائيلي. لم

Scanned by CamScanner

د سائل صيب خپل ذاتي تأثر خو کېدے شي خو منلے شوے حقيقت دا دے چې هر روح د خدائے په قدرت د جوسې خوښه او انتخاب پخپله کوي نو معقوله خبره دا ده چې هر تخليقي روح دې د خپل نوع فطري امتزاج ته پرېښودلے شي ګني نو مصنوعي اختلاط به ئې له برمه اوغورځوي. مقصد دا هم نه دے چې فني حکمت عملي نه دې کار ته اخستے کېږي. بهرحال که يو تخليقي غورځنګ د هائيکو پېرايه کښې ځان ښکاره کول غواړي او جبراً ئې څوک د غزل چاربېتي يا ټپې فارم يا سانچې ته اړول غواړي نو داسې غير فطري او خطرناک به وي لکه چې د معمول خلاف ماشوم بې له څه ضرورت نه په لوئے اپرېشن پېدا کولو له ترجيح ورکړے شي.

تخليقي جوهر خو د ملغلرې په مثال دے. هغه که هره پېرايه او هر چرته وي خپل قدر او قيمت نه ورکوي. البته د جوهري د نظر موجودګي پکښې بنيادي شرط دے. مشرانو وئيلي دي چې لعل په ايرو کښې نه پټېږي ځکه زۀ دا دعوىٰ کوم چې د اختلافاتو او مخالفتونو ايرې به د هائيکو لعل کله هم پټ نکړے شي خو شرط پکښې دا دے چې د هائيکو په ورستو د يو لوئے تخليقي روح انګازې راپورته کېږي. ورسره دا خبره هم زياتوم چې هائيکو شاعرانه خيالات نه ضائع کوي. بلکې بقا او دوام ورته وربخښي. که داسې نه وه نو د سائل صيب

د تنقيد نه پس به چا هم هائيکو نه وه ليکلې خو ثابته شوه چې د خيال لوړوالے، د جذبې افاقيت، د ژبې د نزاکت ادراک او شعور او د تخليق د زړه چاؤدون څړيکې که په هر صنف کښې وي د خپلې لارې خنډونه پخپله لرې کوي او بيا دا هم ده چې سپرلے خو د خپلو واړه رنګونو په سبب سپرلے وي اوس که څوک وائي چې د ګلاب د ګل ورېږ دې په هر ګل کښې پېدا شي ګني نو ټول ګلونه په د خپلو همه نکهتونو باوجود ضائع يا ورک شي نو څومره بې ځايه به وي.

محترم ښاغلے اباسين يوسفزے چې په خپلې شعري مجموعې "غورځنګونو" کښې ئې د خولې د خوند د بدلولو دپاره هم يوې ټپې قدرې له ځائے نه دے ورکړے خو بيا هم د ټپې د مدافعينو په صف کښې او دربدل غواړي (اګر چې زما په خيال ټپه دومره قوي صنف دے چې د چا د هيڅ قسمه د دفاع څه حاجت ورته نشته)

ښاغلے د ورځپاڼه مشرق پېښور په يو کالم کښې د "ہائے کیوں" د سرخط لاندې د هائيکو خلاف په داسې استهزائي پېرايه کښې خپلې وسوسې څرګندوي. ليکي:

" ہائیکو کی مٹھاس سے بھی انکار نہیں .... لیکن پشتو عوامی ادب میں اس سے زیادہ شگفتہ روح پرور اور پُر مغز صنفِ سخن ٹپہ موجود ہے۔ ٹپے کے مختصر ترین پیرائے میں جس

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدر تغزل ہے وہ ہائیکو کی قسمت میں کہاں ۔ ٹپہ پختون جبلت، ذات اور فطرت کا سچا ترجمان ہے۔ ٹپے اور ہائیکو میں فنی اعتبار سے تمیز یہ ہے کہ ہائیکو میں تین مصرعے ہوتے ہیں اور ٹپے کی خوبی یہ ہے کہ اس میں تین کے بجائے دو مختصر مصرعے ۹ + ۱۳ کی بحروں میں ہوتے ہیں۔۔۔۔۔۔۔ اور فیثاغورث کے نزدیک ۲ کا ہندسہ تخلیق کی علامت ہے اس بنا پر دو مصرعے ٹپے کو سہ مصرعی ہائیکو سے طلاق دینا عقلمندی نہیں ۔"[۱۳]

زما په خیال ښاغلي اباسین ته ددې خبرې علم ضرور پکار وُ چې د اصنافو د بقاء په ورستو یو زوراور تخلیقي قوت موجود وي او کله چې هم یو صنف د تخلیقي جوهر نه عاري شي هغه که ټپه، چاربیته، قصیده او هایکو وغیره هر صنف وي بیا خپل وجود برقرار نهٔ شي ساتلې اوس که د یو پښتون شاعر تخلیقي زور په ټپه کښې ژوند راپیدا کولے شي نو هم د هغې شاعر د تخلیقي قوت نه به اخر بیا ولې په هایکو کښې ساه اوځي - ددې باوجود چې هیڅ تخلیقي جبر او غیر فطري قدغن پرې هم نهٔ وي لګولے شوے - بهر کیف زهٔ ښاغلي اباسین ته داسې کړې شمېره ټپې په ګوته کولے شم چې هیڅ ادبي ښکلا او عوامي کشش پکښې نشته اګر چې څوک به ورته هم د ټپې وېلو نه انکار اونکړي . اوس که محض د ټپې پیرایه د تفوق معیار ګڼلے کېدے نو داسې به

ولې کېدل - مقصد دا چې د تخلیق جوهري قوتونو د ادب په هره څانګه کښې د ځان ښکاره کولو توان لري - اوس که څوک نن په ګوته پېتول غواړي نو څوک به ورته اخر څهٔ اووائي - ښاغلي اباسین په ټپه کښې د تغزل د موجودګۍ دعوی هم کوي چې مناسب نهٔ ده. په اصل کښې تغزل د غزل سره تړلے وصف دے لکه چې څرنګ په رباعي کښې تربّع په تشبیب کښې تشبّب او عقل سره د تعقّل نسبت وي- هم دغه رنګ په غزل کښې تغزل وي اوس که ښاغلي اباسین دا نهٔ وېل غوښتل چې په ټپه کښې تبب یا ټپبّب وي نو ښهٔ په سهولت ئې دا وئیلے شو چې په ټپه کښې بې انتها خوږ والے او شعریت وي- ممکنه ده چې د ښاغلي اباسین په دې حقله خپل څهٔ ځانته منطق وي. هسې خو که څوک تغزل ثابتول غواړي - نو په کاڼي هوا، چینه، اواز، ځواني او مینه وغیره وغیره کښې به ئې هم ثابت کړي ولې هیڅ علمي او فني اعتبار به ورته نصیب نهٔ شي. بهر حال د ښاغلي دې خبرې سره خو قطعاً اتفاق نهٔ شي کېدے چې د هایکو دې اوږدو درې مصرعې وي- باید چې هغوئي د هایکو هیئتي ارتقاء په نظر کښې ساتلي وه . بله د تعجب خبره ښاغلے اباسین دا کوي چې " ٹپہ ۹ + ۱۳ کی بحروں میں ہوتا ہے" کېدے شي چې د بحرونو نه د ښاغلي مراد د ټپې سیلابونه یا چپې وي ولې د اردو ژبې روزمره او محاوره خو ددې جملې څهٔ بل تعبیر وړاندې کوي او دا غلط فهمي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

تړې راپیدا کېږي چې کښې یوه ټپه په کښو. عروضو کښې لیکلې کېږي نو پکار دي چې بناغلې په دا قسمه جملو نظر ثاني ضرور کړي. بناغلے دا هم وائي چې په ټپه کښې دوه مختصرې مصرعې وي خو زما د معلوماتو مطابق په ټپه کښې د یا قربان نه علاوه یوه نیمه مصرعه وي - بیا که هم بناغلے اباسین په خپله خبره اودرېږي او وائي چې نیمه مصرعه هم پوره مصرعه وي نو بیا به راسره دا هم مني چې ټپې کښې د یا قربانه سره درې مصرعې وي. د مختصر لړې مختصر او د وړې مختصر مصرعې په معکوس ترتیب سره. ولې دا دعوې به هغه رنګ باطله وي لکه د دوو مختصرو مصرعو د ټپې دعوې.

بناغلي اباسین د فیثاغورث په حواله د ۲ (دوو) هندسه تخلیقي ګڼلې ده. او د هغې بې ځایه اطلاق ئې په شعري اصنافو کړے دے. اوس خدائے دې نکړي که چرې دا خبره او منلے شي نو پښتانه به د خپلو کښو شعري او نثري اصنافو نه لاسونه اووینځي. بناغلے دا هم وائي چې ټپې له په هائیکو طلاق ورکول عقلمندي نه ده خو سوال دا راپیدا کېږي چې اخر هائیکو ته د ټپې میړه یا خاوند وېل کومه هوښیاري ده ځکه چې د طلاق د استعمال حق د لارې لاروي ته نه وي حاصل. بلله اهمه خبره په دې سلسله کښې دا ده چې اباسین صیب د تنقید په جوش کښې دا هم هېر کړي

دي چې هائیکو غریبه خو مؤنث ده او د پښتنو په اسلامي سیمه کښې ښځو ته د طلاق حق نه وي حاصل. او بیا ټپه خپله هم صنفِ نازک دے خو ممکنه ده چې دې لړ کښې بناغلي اباسین څه خفیه قانون سازي کړې وي. ایا دا دا سې خبرونه دا نه ثابتېږي چې د ټپې په مینه کښې ځنې بناغلي هم د ټپې ښنې راکاږي چې د سړي پرې زړه خوږ شي.

ګران بناغلے اباسین خپل کالم کښې وړاندې لیکي:

"ہائیکو کی گاڑی تین پہیوں سے چلتی ہے۔ جس کو ہم دوسرے لفظوں میں رکشہ بھی کہہ سکتے ہیں۔ رکشہ بمشکل تمام تین سنگل سواریوں کا متحمل ہو سکتا ہے.......... ٹپے کی مثال موٹر سائیکل کی ہے جس پر بہ یک وقت تین سے زیادہ افراد بھی سفر کر سکتے ہیں....... موٹر سائیکل رکشے کی نسبت زیادہ ہوا دار اور تیز رفتار بھی ہوتا ہے........ ہائیکو ٹپے کے ہاں مہمان ضرور ہے مگر اسکو گھر کا مالک نہیں بنایا جا سکتا۔ ٹپے سے انتہائی قربت کے باوجود نہ تو یہ ٹپے کا نعم البدل ہو سکتی ہے اور نہ ٹپے کے ہوتے ہوئے یہ اپنا وجود منوانے کے قابل لگتی ہے۔"[۱۴]

زه منم چې تشبیهه چرته هم ثانوي وي خو اباسین صیب چې د شعري اصنافو د تقابل دپاره کومه غیرادبي او عامیانه تشبیهه راوړې ده. سنجیده ذهنونه به پرې ضرور بد وائي. خاصکر په تشبیهه کښې چې د متعلقاتو کومه سلسله

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرانستلي شوي ده یا کومه تمثیلي پیرایه خپله کړي شوي ده دَ تفصیلاتو باوجود بې ځایه او ناقصه ده. خو که چرې لږ ساعت له ورسره اتفاق هم اوکړے شي نو ښاغلے اباسین به دا حقیقتونه څنګه په شا تمبوي چې دَ رکشې سفر دَ موټر سائیکل دَ سفر نه زیات محفوظ او دَ عزت جوګه وي. ځکه چې رکشه کښې دَ پردې پوره پوره انتظام وي او دا سفتونه په موټر سائیکل کښې نشته. ښاغلے اباسین وائي چې په موټر سائیکل دَ دریو نه زیاتې سورلۍ هم سفر کولے شي. او رکشه کښې دا ګنجائش موجود نه وي. خو ښاغلے دې ماته دا اووائي چې اخر داسې کوم ضرورت دے چې په موټر سائیکل دَ دریو نه زیات کسان سوروي او که چرې داسې هم اوشي نو ایا خلقو ته به هغه کسان ښوني یا کم از کم اواره ګرد نه ښکاري؟ زما په خیال دَ وکالت دَ ډګرۍ تر لاسه کولو نه پس ښاغلي ته دا علم ضرور پکار وُو چې په موټر سائیکل دَ ګنجائش نه زیات تنان سورېدل یو قانوني جرم دے خو ښکاري دا چې په داسې مثالونو وړاندې کولو ښاغلے اباسین ټپه چالاني کول غواړي. چې زهٔ ورسره اختلاف کوم.

محترم ښاغلے اباسین دا هم وائي چې هائیکو دَ ټپې کره مېلمنه ده. او مېلمانهٔ څوک دَ کور مالکان نشي جوړولے زما په خیال داسې سوچ نهٔ صرف تنګ نظري ده بلکې

دَ پښتنو دَ تاریخ، تهذیب او دَ روایاتو نه هم دَ لاعلمی ثبوت دے. ځکه چې پښتنو کره که دَ سر دښمن هم پناه واخلي نو پښتانهٔ ئې په خپله توره او په خپله وینه حفاظت کوي هم دغه مزاج دَ پښتو ژبې دے چې یو ځل کوم صنف خپل کړي نو بیا ئې نهٔ پردي کوي. او س که بالفرض ټپه هائیکو دَ کور مالکه جوړه کړي نو دا خو به دَ ټپې اعلیٰ ظرفي وي او دغه رنګ په ټپه نوره هم دَ قدر وړ اوګرځوي. حالانکې حقیقت دا دے چې دَ هائیکو وجود دَ ټپې دپاره پیراسائټ Parasite نهٔ دے. بلکې هائیکو دَ جهد للبقاء په سفر کښې ځان له نوي نوي منزلونه لټوي. چې دَ ځنې استثنائي صورتونو نه یو اړخ ته ټپې سره هېڅ مشابهت او مماثلت نهٔ لري بلکې دَ ماډرن سنسبلټي او جدید حسیاتو په حواله هائیکو دَ ټپې نه څو قدمه وړاندې روانه ده. ځکه خو دَ ښاغلي اباسین دا ضد هم بېخي بې ځایه دے چې ګني دَ ټپې په موجودګۍ کښې هائیکو خپل ځان ژوندے نهٔ شي ساتلے په دې حقله دَ ښاغلي زبېر حسرت دا تجزیه دَ لوستلو جوګه ده. لیکي:-

"څهٔ موده وړاندې زمونږ پښتو لیکونکیو .ډرګه .

"څریکه" "ترائیلي" او هائیکو غوندې نوؤ

صنفونو باندې خپله طبع ازمائي شروع کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده. او خپلې کلهې توانائي پرې صرف کړي ګیا دي.
دغو اصنافو کښې "څريکه" او "ترائيلې" داسې وُ
چې خپل وجود کښې د توانائي د فقدان له سببه
ئې ځ په وړاندې سفر جاري ونهٔ ساتلې شو
او لا ئې په سر کښې پوره نهٔ ده وهلې چې
خپل منطقي انجام يا طبعي مرګ سره مخامخ شو
يواځې "هائيکو" داسې تېز او تُند جاپاني صنف
وُ چې په پښتنه خاوره کښې ئې خپلې جرړې
مضبوطې کړې......... دا جاپانے صنف د خپل
مخصوص مزاج، طرز او کړهٔ وړهٔ حامل وو. ولې
ددې په ځانګو کښې پښتنو شاعرانو د پښتون
بوټي قلمونه ونګول او نن دغه بوټے وده کوي
او د ډيوې تنه ورې وني شکل اخلي. د پښتنو
سترګو ته ئې داسې رنګارنګ ګلونه سپړلي دي
چې ښائست او سينګار ته ئې سترګې بړېښي." [15]

ښاغلے اباسين په خپل کالم کښې يو عجيبه خبره دا
هم کوي. ليکي:

"میں ادب کے ادبی مفتی کی حیثیت سے یہ فتویٰ جاری کر رہا
ہوں کہ پشتو ادب میں ٹپہ کے ہوتے ہوئے ہائیکو کی بدعت
کی چنداں ضرورت نہیں۔" [16]

ګران ښاغلے دلته يو وارې بيا تيندک شوے دے. ځکه چې

اول خو په ادب کښې د مفتيانو د سره جواز نهٔ پېدا کېږي
ادب څهٔ شريعت کوړتي خو نهٔ دے او که چرې د ښاغلي دا
ارمان وي چې ګني هغه دې د ادب دربے مفتي او منلے شي نو
بيا پکار نهٔ وه چې ځان ته ئې د ادبي مفتي نسبت کړے وے
ځکه چې دغه رنګ انکسار او افتخار دواړه راپوځائے کېږي
او دا عمل اجتماع ضدين ګڼلے کېږي. دا حقيقت دے چې د
اعلی د تلازمې او د علم د وصف نه سېوا مفتي کېدے
نهٔ شي. ممکنه ده د مفتي اعظم د منصب په وجه ښاغلے
ددغې غلط فهمۍ ښکار شوے وي او دغه رنګ ترې د ادبي
مفتي دا بې لارې کوونکې اصطلاح سرزده شوې وي. بيا هم ښاغلي
ته دا پته لګېدل پکار وه چې د ادبي مفتي د نسبت سره فتوی
د منلو او حجت قابله نهٔ پاتې کېږي. خو زما په خيال ګران
ښاغلے اباسين لوستونکو ته دا وئيل غواړي چې ما هر څه
فرمائيلي دي يا زهٔ چې هر څه فرمايم. هيڅوک ئې هم او نهٔ
منئ. يا دا هم کېدے شي چې ښاغلي اباسين د ادبي او مفتي
ادبي مشورو ورکوونکي ته د ادبي مفتي تړانګ ورکوي.
والله اعلم بالصواب.

بيا هم زهٔ نهٔ پوهېږم چې ښاغلے اباسين هائيکو ته
بدعت په کوم خيال وئيلي دي ځکه چې د تخليق عمل يو
مقدس او سپېڅلے عمل دے. او هر کله چې هائيکو د تخليقي زړهٔ
چاوډون را زېږېدلے يو ژوندے شعري صنف او ګرځېدو

Scanned by CamScanner

نو بیا ولې ښاغلي اباسین چې خپله هم د لفظ د حرمت منونکی دے دا ناروا خبرې کوي څو داسې ښکارې چې په ګمان ښاغلي د بدعت معنی په سم ډول نه ده منکشفه شوې او د تفهیم په سلسله کښې د ذهني انقباض او عدم سهولت ښکار شوے دے.

د ساهو لیکوالو د څلوېښتم اپرېل دوه زرم د روداد ترجمه ښاغلي ډاکټر راج ولي شاه خټک صیب دا سوال را اوچت کړو چې لکه څنګه چې په موسیقۍ کښې خپله ځانته یوه پېژندګلو لري آیا هایکو هم په پښتو موسیقۍ کښې ځانته یو داسې پېژندګلو او ځانګړے آهنګ را پیدا کولے شي او که نه.

د ښاغلي ډاکټر صیب په خدمت کښې عرض دے چې موسیقي او ادب دواړه ځان ځانته څانګې دي - عموماً هنرمندان او نقادان د موسیقۍ شمار په لطیفو فنونو کښې نه کوي. او ثانوي حیثیت ورله ورکوي. نو اوس که چرې هایکو د موسیقۍ په زیر و بم نغمه نغمه نه شي نو بیا هم د هغې په ادبي مقام کښې هیڅ کمے نه راځي. دویمه خبره دا ده چې هایکو هم غنائیت، لے، آهنګ او ردهم لري نو هیڅ وجه نشته چې سازونو سره دې هم آهنګي پیدا نه کړي په دې سلسلې کښې د ښاغلي محمد ایاز غزل او ښاغلي شکیل نایاب هایکو د مثال په طور وړاندې کېدے شي چې

د زړه راښکونکي موسیقۍ د نشیب و فراز سره ئې راز و نیاز کړے دے.

د ذکر شوي روداد مطابق ښاغلي ډاکټر راج ولي شاه خټک دا خیال هم ښکاره کړو چې هایکو په پښتو کښې څکه خوښېږي او مقبولیت ئې بیا موندلے دے چې په پښتو اولسي ادب کښې ددې سره تړه دونګے صنف شته. اوس تحقیق پکار دے چې هایکو پښتو ادب ته د جاپان نه راغلې ده که نه جاپاني ادب ته د پښتو ژبې نه ورغلې ده. ولې ښاغلي قلندر مومند ددې خیال سره اتفاق اونکړو او څرګنده ئې کړه چې هایکو د جاپان یو معروف او منلے شوے شعري صنف دے. لهذا نه دې پکار چې مونږ دې د هر راتلونکي صنف جرړې په خپله خاوره کښې د لټول ضد اوکړو. او بیا په داسې صورت کښې چې هیڅ قرینه پرې دلالت هم نه کوي. زما په خیال د ښاغلي قلندر مومند رائې په دې لړ کښې بېخي درسته ده. څکه چې هایکو د جاپان د اوږد نظم هائي کائي نه په تجرباتي بنیادونو رابېله کړې شوې ده. که چرې دا ووېلے شي چې د هایکو جرړې په هائي کائي کښې دي نه چې د پښتو په اولسي ادب کښې نو مناسب به وي ولې بیا هم که په دې سلسله کښې څوک تحقیق کول غواړي نو قدغن پرې نه دے لګول پکار. ممکنه ده چې دغه رنګ کښې انکشافات مخې ته راشي.

زه منم چې د ټپې غند نه کول خپلې تهذيبي او ثقافتي جرړې غوڅول دي. يو باشعوره فرد به هم داسې نه وي چې داسې به او غواړي خو زه دا هم نه غواړم چې هايکو دې د پښتنو په محفله دوسته سيمه بې له څه جرمه تهمتي او بې له څه ګناه سنګسار کړے شي. اول زما خيال دا چې د هايکو او ټپې موازنه او مقابله غير فطري ده - بيا مې سوچ او کړو که چرته په دې بهانه د پښتو تنقيد جولۍ د بيش بها ملغلرو نه ډکيدے شي نو قباحت په کښې نشته. چونکې د هايکو په فني او فکري ارتقا ما په خپل مضمون "د پښتو ادب کمپيوټر هايکو" کښې تفصيلي خبرې کړې دي نو بې ځايه به نه وي که د پښتو ټپې په حقله هم څه اووايم.

دا حقيقت دے چې د ټپې کښ توصيفي اړخونه شته خو ځنې خويونه ئې داسې هم دي چې د تجربې او ارتقا بيخي توان نه لري او په ذهنونو يوه ستړې کوونکې خاموشي خوروي. د مثال په طور هره ټپه د "يا قربان" يا "لکه زار" نه شروع کيږي چې د لوستونکي يا اوريدونکي په وينه کښې د يکسانيت زهر خوروي. او ددغې ډانګورو د ملاتړه بغير يوقدم هم وړاندې نشي تلے. البته ځنې پوهان "يا قربان" د ټپې لازمي جز و نه مني. بحر تقدير ددغې نزاعي اړخ نه يو طرفته دومره خبره دا ده چې ټولې ټپې په يو

وزن او اهنګ کښې دي او په هيڅ حال کښې د خپلو تاکلې شوو اوزونو دائره يا حصار نه شي ماتولے. او د خپلو سرونو له جادو نه نشي راوتلے.

زما په خيال د ترکيب يو رنګ دے.

څه واحد، متعين او معلوم نه

چې بناغلے پروفيسر داورخان داؤد ليکي!

"د ټپې خپل يو مخصوص او محسوس هئيت FORM بحر يا اهنګ (Rhythm) دے چې په يوه نيمه مصرعه کښې يو ډير اوږد او طويل مفهوم بيانوي."

نه پوهيږم چې بناغلے داؤد صيب د ليوې نيمې مصرعې په ذکر کښې "يا قربان" په څه مصلحت نظر انداز کوي. بحر نوع زه منم چې په معنوي اعتبار ټپه په کوزه کښې د سمندر بندولو اعجاز دے خو دا هم حقيقت دے که يوه ډيره ښائسته پيغله هم وي او يو رنګ جامه اغوستل ئې وظيفه کړې وي نو د ظاهري لباس يکسانيت به ئې د ښائست د ګڼهو اړخونه نه د ذوق او دلچسپې ستړې بل اړخ ته واړوي اوس که هم هغه پيغله د وخت د تقاضو مطابق د نوي فيشن معقول او رنګا رنګ جامې واغوندي نو د ژوند خومره سپرلي به ئې ښکلا کانو ته ټکول په لاس اودرېدل غوره کړي. نو بايد چې د هايکو منکرين او مخالفين د اصولي مباحثونه قطع نظر خپل قيمتي وختونه بې ځايه د ټپې په وکالت او د هايکو په مخالفت کښې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضائع کوي. بلکې ټپه دې د نوو، مناسب تجربو سره اشنا کړي او داسې هیئتي، داخلي او خارجي تجربې دې په کښې اوکړي چې د فکري رفعت سره سره یکښې په هیئتي او ساختیاتي سطح هم دا صنف د تنوع سره مخ شي. خو دا کار ډېر ریاضت، لوړ سوچ او هنرمندانه جرأت غواړي. کېدې شي چې ځنې پوهاند دا هم اووائي چې د هیئتي تجربو او تنوع دا عمل به د ټپې پېژندګلو ورکه کړي. دا هم ممکنه ده چې یو نقاد خوله راپورته کړي چې د ټپې خپل خاص او معلومه وضع د ټپې د بقا او استحکام ضمانت دے او دا چې دا خاص رنګ په ذوق او ذهن ښځې د ستومانتیا لرې نهٔ راولي خو زما په خیال په دې ماډرن اړخ کښې به دا قسم خیالات محض یو جذباتي رد عمل وي یا د عادي نشئي د اضطراب کوکه به ورته وېل زیاته ښه وي. ما ته پته ده چې کاڼي په ځائے پروت وي نو دروند وي خو هوښیاران دا هم وائي چې اوبهٔ په ځائے اودرېږي نو وسڼړ شي او بیا تخلیقي اصناف د کاڼي د جمود خاصیت نه، بلکې د اوبو د روانۍ او تحرک د خوبونه په خپلولو ژوندي اوسي. ځکه زهٔ غواړم چې په ساختیاتي اعتبار هم په ټپه کښې د بدلون مناسب تحریکونه راتلل پکار دي. ددې وضاحت سره چې دا به د ټپې د ارتقا ضمانت وي نه چې د ټپې د انقطاع. اوکه چرې دغه تجربې د ټپې د روح سره

متصادم نهٔ وي. نو لازماً به خپلې ځنې مضبوطې کړي. کنې نو په بل صورت کښې به ئې ادب پخپله د نامقبولیت فیصله واوروي.

دا هم حقیقت دے چې ځنې نوي شاعرانو په ټپه نهٔ صرف تضمین کړے دے بلکې ورله ئې د یو مستقل صنفي شکل ورکولو هلې ځلې هم کړې دي. بېناغلي سعید ګوهر ددغې فارم او هیئت تعارف، په دې ډول کوي.

"دا د ټپې د ړومبۍ مصرعې نه شروع شي او په دریمه مصرعه ختم شي. ددې منځ ترمنځه شپږ نورې مصرعې چې د ټپې مضمون سره تعلق لري هم وي. اول شعر ئې د ټپې د اولنۍ مصرعې سره هم قافیه وي. د دویم شعر دواړه مصرعې ئې خپلو کښې هم قافیه وي. دا ددې صنف اوله برخه ده. ددې وزن د ټپې د ړومبۍ مصرعې مطابق وي. دې نه پس دویمه برخه کښې څلور مصرعې سره د ټپې د آخري مصرعې وي. دا دواړه د ټپې د مصرعې سره مترادف او هم قافیه وي ددې وزن هم هغه وي چې د ټپې د آخري مصرعې دے."[۱٦]

مثلاً:

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندېښنې مه کوه جانانه
دا خو دې باسي له جهانه
دا به دې کور جوړ کړي په زړه کښې
ستا د ګوګل په ښاريه کښې
ځان ترې ساته بېځي اوږده لرې لاسونه
کړي به خازه ستا د رخسار تازه ګلونه
ځکه خو وايم چې مه کوه غمونه
اندېښنو خوار کړل تر شودو سپين بشرونه

دوستونکي دې پخپله فيصله اوکړي چې په دې تجربه کښې ټپې د محبوبې د ګلا صورت اختيار کړے دے او که نه. او دا هم چې دې شکل ته تجربه وئيل پکار هم دي. زما په خيال دې عمل د يو نوزاېږده صنف د تعارف په قربان ګاه ټپه قرباني کړې ده. ځکه چې په ښودلې شوي صورت کښې په ټپه کښې د داخلي تجربې او هيئتي تنوع هيڅ نمونې په لاس نه راځي او د ټپې خپل شناخت پکښې هم ورکېږي. (لهذا تجربه محض د تجربې دپاره نه ده پکار بلکې د يو صنف د پرمختګ خيال پکښې ساتل لازمي پکار دي.)

هم دغه حال د ښاغلي سهېل خټک د مجموعې ټپه ايز هم دے د مستقل عنواناتو تر لاندې ازاد نظمونه ليکلے شوي دي او اخري دوه مصرعې ئې د ټپې ورمبو مصرعو سره په قافيو کښې تړلي دي او بيا ئې د يوې ټپې په تړون

نظم سرته رسولے دے چې د نظم نقطه عروج يا کلائمکس ورته وئيلے شي. خو متاسفانه زۀ به دا اووايم چې د ښاغلي سهېل خټک ټپېز هم د ټپې په ستړکې کښې هيڅ ارتعاش نۀ دے راوستلے.

دغه رنګ ښاغلي راج ولي شاه خټک هم په ټپه کښې د تجربې په خيال ترخپله حده کوششونه کړي دي. خو دا کوششونه هم کم او زيات د ښاغلي سهېل خټک د ټپېز سره مماثل دي.

اوس که زۀ دا اووايم چې دا ټولې هلې ځلې د ټپې هيئتي تجربې نۀ دي بلکې په ازاد نظم کښې د ټپې د پيوندکارۍ او قلم لګولو هڅې دي نو زيات موزون به ځکه وي. چې په داسې واړۀ صورتونو کښې د ټپې په قديم فارم باندې هيڅ ارتقائي اثر نۀ دے غورځېدلے بلکې د نورو ګټو لنډو او اوږدو مصرعو امېزش د هغې جامعيت او اختصار ته هم نقصان وررسولے دے. لهذا دې سلسله کښې داسې تجربې پکار دي چې د ټپې د مزاج تکمله خو وي ولې د ټپې د فطري او فني غوښتنو او خورو ورو امکاناتو دائره نۀ ماتوي يعنې ساختاتي ارتقا دې د ټپې د فضائي سرحدونو نه بهر نۀ اوځي چې د انقطاع حد پرې جاري کړي. مطلب دا چې ټپه دې د خپلو کړو وړو مطابق ځان ته د نوي ادبي تحريکونو رنګا

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنګ جامې ضرور اغوندي. خو د لباس دپاره دې خپل وجود نه لنډېږي تنګ کوي. هيله لرم چې لوستونکي به زما په اشاره پوهه شوي وي.

بهرحال د خپلې موضوع نه د يو خاص قسم ګرېز او ځنډ کولو نه پس بېرته واپس راځم. او لوستونکو نه پوښتنه کوم چې دا بحث چې تېره ښنده ده هايکو به نه ده. د ټپې په موجودګۍ کښې د هايکو د تخليق جواز نشته يا هايکو زمونږ د خاورې سره هېڅ خپلوي نه لري. آيا دا بحثونه پښتو ژبې او ادب ته څه فائده ورسولے شي. او د هايکو په راتلو پښتو ادب ته آخر کوم زيان او تاوان ورسېدلے دے.

زه دا خبره منم چې هايکو د پښتنو د خاورې نه رازېږېدلے شعري صنف نه دے خو ولې که يو بهرنے صنف د پښتون د تهذيب او کلچر د ارتقا او احيا ذمه په خپل سر واخلي او ښه په ايمانداري سره يې خدمت کوي نو د پښتنو عدالت به ورله د دغې خدمت ګذارۍ دا سزا ورکوي چې د سر غوڅولو فيصله يې صادره کړي. کله هم نه ځکه چې پښتانه د خپلو وفادارو په مرګ مړه او ژوند ژوندي وي. ځکه خو د ځنې پښتنو ناقدينو د هايکو سره معاندانه رويه زما د پوهې نه بهر ده.

بهرکيف دا حقيقت دے چې هايکو په دومره لږ وخت

کښې په پښتو ادب کښې ځان ته دومره لوے مقام پيدا کړے دے چې تصور يې هم نه شي کېدے دغه وجه ده چې تېره چې ز ژرکونه کاله تاريخ لري او د پښتو ژبې زوړ او قديم زرخېزه شعري صنف دے. اکثرو نقادانو هايکو سره اوږه په اوږه اوددوله او د دواړو تقابل يې شروع کړو. زما په خيال د ټپې او هايکو موازنه پخپله د هايکو د مقبوليت او بريالۍ کېدو سندنامه ده. ځکه چې هايکو پښتو ادب ته تقريباً ۳۵ شل کاله اګاهو راغلې ده. چې يو ادبي صنف په دومره لږ موده کښې خپل طبعي بلوغ ته هم نه شي رسېدلے ولې په هايکو د پښتو په سيمه نه صرف ځوانۍ او ځوبن راغلے بلکې د يوې اندازې مطابق شپږ زره کاله زوړ صنف ټپې سره يې ناقدينو مقابله هم شروع کړه. اصولاً خو د شپږ زره کاله استېبلشډ صنف او د شلو کالو د نو وارد صنف مقابله هم د عقل او منطق خلاف ده خو ولې که داسې کېږي نو دا ددې خبرې روڼ ثبوت دے چې هايکو نه صرف د پښتنو د نفسياتو خبريالہ ده بلکې د پښتانه يې د خپل ذوق ترجمانه هم مني. ددې باوجود که ځنې خلق د هايکو مخالفتونه کوي نو زيات نه زيات تېر نه دا راز راڅرګندېږي چې هايکو کښې به څه تخليقي زور پروت دے ځکه چې کمزوري څيزونه د عدم اختلاف باوجود هم ځان ژوندے نه شي ساتلے زما يقين

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دے دَ هایکو دَ منکرینو بې ځایه ضد و نه په هایکو دَ اسمان رفعتونه ته یوړه نه یوړه ورځ خامخا ورسوي دا مبالغه نهٔ ده بلکې ددې خبرې ډېرې ښځې، ژور اثار او ژوندي شهادتونه ډانبکاره شوي دي.

او س که زما دَ خبرونه څوک دا غلط تاثر اخلي چې گني زهٔ هایکوله په ټپه فوقیت ورکوم نو دومره بد به کوي. زما خو دَ زړهٔ له تله دا اواز راپورته کېږي چې دَ پښتو ژبې او ادب لمن دې فراخه شي او هغه ټول اصناف دې پښتو ژبې ته راشي - چې ژبه او ادب پرې وده موي - ذوق ته پرې تسکین رسي - ذهن ته تفریح بخښي - ضمیر پرې رابېداریږي او ژوند پرې روښانه کېږي.

زهٔ محسوسوم چې دَ ټپې او هایکو ځان ځانته میدانونه او جدا جدا تشخص دے البته دَ ادبي رشتې په اساس دا دواړه یو بل سره په ځنې موقعو مرسته ضرور کوي خو دَ یو بل حقونه چرې هم نهٔ را لاندې کوي او چونکې دَ دواړه مباحثو باوجود دواړه اصناف دَ پښتو او پښتنو سره تړلے شوي اصناف دي نو دَ یو غندنه هم عقلمندي نهٔ ده - بله دا خبره چې اعلی ادب په موضوعاتي او صنفي دوارو حوالو دَ جغرافیائي بندېزونو، نسلي امتیازونو او طبقاتي تقسیم نه بالاتر وي نو دا بحث چې دا صنف زمونږ ابائي صنف دے او دا بل پردے او مهاجر صنف دے او بیا په

دې بنیاد صنفونه دَ خوبۍ او ناخوبۍ باعث گرځول هېڅ دور اندیشي او دانشمندي نهٔ ده.

ښکاره خبره ده چې هغه خلق دَ پښتو ژبې او ادب ښېګړې خوا خوږي نشي کېدے. څوک چې هایکو دَ پښتو ژبې نه ویستل غواړي او نهٔ اوس هایکو دومره ورکه سپکه اوبې څوکه ده چې څوک به ورته په کږو سترگو اوگوري.

په درناوي
اظهار الله اظهار
لکچرر اردو څانګه
اسلامیه کالج پېښور یونیورسټي

Scanned by CamScanner

مأخــذات

۱) آزاد اشنغرے ، دَ اظهار دَ هايئکو تجزيه ، ورځ پاڼه وحدت پېښور ، ۹ ، مئ ، ۱۹۹۸ء .

۲) اظهار الله اظهار ، راته غوږ ونو کښې بنګړي شرنګوي سلمان پرنټرز جنګي محله پېښور ، يکم جنوري ۱۹۹۸ء .

۳) اسير منګل ، ايک نوجوان شاعر ، اظهار الله اظهار ورځ پاڼه مشرق پېښور ، ادبي ايډيشن .

۴) مشتاق مجروح يوسفزے ، انۍ اېنو کو هايئکو ، غير مطبوعه .

۵) اظهار الله اظهار ، راته غوږ ونو کښې بنګړي شرنګوي سلمان پرنټرز بابو جېدر روډ پېښور ، يکم جنوري ۱۹۹۸ء .

۶) اسير منګل ، ايک نوجوان شاعر ، اظهار الله اظهار ، ورځ پاڼه مشرق پېښور ، ادبي ايډيشن .

۷) مشتاق مجروح يوسفزے ، انۍ اېنو کو هايئکو ، غير مطبوعه

۸) ايضاً ايضاً 〃

۹) ايضاً ايضاً 〃

۱۰) پروفېسر داور خان داوُد ، پټه او جديديت ، ص : ۹۷ تماس پښتو کوټه ، سلسله نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ء .

۱۱) پرېشان داوُدزے ، ورځ پاڼه وحدت پېښور

۱۲) خبرې اترې ، پښتو اکېډمي ، وخت يووېس نيمې بجې ، ۱۹۹۷/۱۰/۱۹ -

۱۳) اباسين يوسفزے ، ها ئے کيون ، ورځ پاڼه مشرق پېښور ، ادبي ايډيشن

ايضاً 〃 ايضاً 〃

۱۴) 〃

۱۵) زبير حسرت ، ادب زار ، ورځ پاڼه وحدت پېښور ۲۳ فروري ، کال ۱۹۹۸ء -

۱۶) اباسين يوسفزے ." ها ئے کيون " ورځ پاڼه مشرق پېښور ادبي ايډيشن -

۱۷) پروفېسر داور خان داوُد ، پټه او جديديت ، ص : ۹۲ تماس پښتو کوټه ، سلسله نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ء

۱۸) سعيد ګوهر ، " دَ پښتو شاعرۍ او وړه اصناف " اولس کوټه ص : ۲۹ تا ۳۷ ، نومبر ، دسمبر کال ۱۹۸۸ء -

نوټ :- حواله نمبر ۱۸ دَ مقاله نګار دَ مقالې تلخيص دے چې د ګران پروفېسر داور خان دَ قلم کاوش دے . لهذا دَ هغوي په شکريه او ډېره مننه -

---

ډېر ګنهګار يمه خو ما اوبخښه
ربّه منت کومه ما سره بس
له مرګه پس حساب کتاب مه کوه

اې دَ کلهم انسانيت رسوله
تا چې څرګند کړه دَ ژوند ټول رازونه
ربّ سلسله دَ نبوّت ختمه کړه

نشته پروا که سنګسارېږمه زه
مرمه په دې چې داسې نه دي پکار
کاڼي دَ ګل په لاس کښې خوند نه کوي

نن مې له هر څه نه يقين پورته شو
میانديې چې هم بچو کښې فرق کوي
اوس به دَ چاچولې ته ځان غورځوم

ربّ دې کړه وران دَ پښتنو وطنه
اوس در کښې نښې دَ ژوند پاتې نه دي
زامن دَ پلار مړي ته لاس اچوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

راشه په چم کښې دښمنۍ جوړې کړې
ځان کړې ناجانه بیا مې نهٔ پېژني
موږ به د ښکلو په سر شر نهٔ کوم

مرګ دې د داسې پښتنو پر ده شي
چې د اشنې ګلونه اوشوکوي
ترینه ظالم له ګلدسته جوړه کړي

خهٔ په سکون سره ژوند ون تېروُم
یو خوا پیتي کښې او بهٔ خور کومه
بل پله اور بل کړم دوُمه واچوم

چا جینکۍ په لاره کړې نهٔ دي
وښل مې سترګې به اوس نهٔ پټوي
ورته زما د وینې ډرپ ختې دے

وائې جانانه بې اسرې مې نکړې
زهٔ به ګیله څهٔ د پردو نهٔ کوم
چې خپله مور را باندې کور ورانوي

پرې به هوارې کشالې شي بلا
که د خېرات نه د خانانو د مرګ
غریب د خپل وادهٔ ډوډۍ سازه کړي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دې پوازې کړم په نیمه لار کښې
نو زهٔ له ځانه داسې ورک شوم لکه
دَ میاندو غېږې چې خالي پاتې شي

○

بل څوک به څرنګ رانه تاخپلوي
دومره پاستهٔ که ددې خوږ کاڼي وو
نو ګیدړانو به وو تپول خوړلي

○

شمېر زهٔ دَ کلي شریفانو کښې یم
څوک چې لوټم هغه مې قدر کوي
شمله چې جګه کړمه غلا له ځمه

یم بې روزګاره انړویو له ځمه
مینه کوه خو دا ترغاړه نهٔ شي
چې دَ جامو استرې مې ماتهٔ نهٔ شي

○

بازار کښې ګرځي ښهٔ ښکاره مخونه
خو مونږ چې اووینې خادر کړې په سر
زمونږه ښځې مونږ نه ستر کوي

○

شېریني ښهٔ داده چې زړهٔ کړو صبر
اوس دَ انصاف طمعې له چانه کوي
غلهٔ دَ قاضي کور کښې پناه اخلي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیر که دې سر نه لوېږه پرېوته
چې طوفانونو کښې راګیر شي د ژوند
څوک به له یو بله سترونه کوي

بیا په وطن کښې زلزله راغله څه
پېغلې له کوره په تلوار راووځې
رب دې جولۍ کښې زمونږ خیر واچوي

د للمې ګل له خو باران اسره وي
شپېرۍ تښې به راځي نه په ما
چې پېغله ناوې رانه مور کړه ځي

نو زما شونډې به پټرۍ نه نیسي
زه چې نامه د خوشبویو اخلم
د ګل په څانګه باندې اور اولګي

ستا بې رخۍ د هېرېدلو نه دي
چې تصویرونه دې هم ګورمه نو
وېم که مې ټوول کلي په کانړو اولي

وای زما غریبي بدي نه شي
خو ساه مې اوځي چې د چم جینکۍ
راته ودونو کښې کالي پسخوي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړو تندوئ پروا نشته دے
وائي په ګېډه دې نصره يم خو
راله پيدا چرته د سرسپورې کا

اومنه دا خاطر دې جمع لره
مينه زما د غلو ختا خو نهٔ ده
چې ئې په لاړو کړ کوے شيريني

دا چې په خهٔ فريب کښې ګېډه ئې تهٔ
ستا سر تېزي به هله ما منلې
که د اوبو لاره په ژرنده نهٔ وه

په پټو سترګو پرې ياور مهٔ کوه
شيرينې يام کوه چې تېر نهٔ اوځې
د مُلا منډه د جُمات پورې وې

عبيتونه مجبورو اوخوړل
څومره سنګينه حادثه ده د ژوند
شيرينه ژاړې چې مې سر غوڅوي

بې ځايه نهٔ دې ويربدل د بنګلو
زما د تندې انتها داسې ده
بُت هم رپيږي چې زهٔ ساه اخلم

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښار د ړندو دے تا ته ښـهٔ ښکاري دهٔ
ته د کمځو ولونه مهٔ پرانیزه
تور د سپوږمۍ په لمن پورې نهٔ شي

رب دې کړي خیرخو دا شګون ښهٔ نهٔ دے
پېغله ږولۍ کښې هـغې کور ته لاړه
پلار چې ئې چاله دې ځوانان وژلي

څـهٔ ننګیالي دي قاتلان د سیمې
د سـر سـاتـلو په بدل کښې مدام
لـونه جولۍ ته د دښمن غورځوي

ناپوهي خیرخو بې حسي خوره ده
بُت خو ساکانې اخستلے نـهٔ شي
څوک یه په کانړو کښې قلم لګوي

خاورې یه پوے شو د تعلیم په مزه
مازیګرے چې شي چېو ته د سیند
کتاب ورلړه کړو ګلان لانیسو

ځان کښې څوک توان د تماشې نهٔ لري
بس د هـوا په لور روان دي زغلي
څوک د پېریانو په ږولۍ پسې ځي

Scanned by CamScanner

ستړېتیس زمونږ د لارې خنډ نه دے
چې اشاره ورسته ذره اوکړمه
نو د ښکلي ناه په يو دَو را اوځي

زړهٔ اخر صبر کړي سلګو کښې وائي
کوه چې هرڅا سره مینه کوے
خو شپې له ځان کور ته را اورسوه

په هیڅ فریب دلاسه کېږمه نه
کټ چې پردے شو خود نیمې شپې شو
ستړې مې نهٔ ورځي که ډېر ستړے یم

زړهٔ کښې مې اور د مینې بل ځنګله شي
د حیا په کورکښې چې شړیږي زما
لوږه ژوندۍ ' انغرې مړهٔ پراته دي

ځمه سلام د هواګانو په رنګ
یم د سپېریانو د ډولۍ په مثال
ځان را ته مهٔ سپاره بې کوره نه شي

شونډې مې رو رو د بچي شنه کېږي
اوزهٔ په دې سوچ کښې راګېرېمه چې
دوه تورې یو تېکي کښې ځان ځنګله شي

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

داري وهمه سرچینه یم د ژوند
تابه لیدلي وو رنګونه زما
خو که دې سترګې پټې کړې نه وې

زه خو دنیا ته فرښته بنکارمه
بڼیره له دغې ویرې نه خرابه
چې اصل ځ مې راپه ډاګه نه شي

څه بې حسي ده په ماحول کښې دېنار
پراته دي قتل تورپالي د وطن
زه هغې مون باندې بېګم سره ځم

اوس به په دې کښې تاته څه وایمه
زار شمه ستا له سادګۍ شیریني
مني زما او خو بنه خپله کوې

د برسنلې ګل ئې شیریني زما
که په جبو کښې هم مښته ئې مدام
تور به دې پورې په لمنه نه شي

چې دې بهص کړو له دُرشله قدم
په مرګ حساب شولې شیریني زما
خولې ته تو کلې لاړې نه راځې بیا

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وائي ځواني به مې په کور زړه کړم
خو بې ننګي ته غاړه نه بږدمه زه
ځه به مې اوس کفن کښې هم نه وینې

نن یوې ښځې خپل خاوند ته ویل
سختې بې ځایه په ورو مه کوه
ته چې زلمے وے تا به څه نه کول

له سپینې بږیرې دې حیا راځي خو
مه وایه دا چې فرښته یمه زه
ته څومره وران وې تا ته ښه پته ده

دَ حقیقت دنیا کښې ژوند تېروم
په تسلو دلاسه کېږمه نه
زه دَ ځوانۍ دَ خوب تعبیر غواړمه

بلا ختلي دي په سر رقیبان
خدائے شته چې نور ورته هیڅ نه وایمه
خو لږه منډه ترې ضرور خلاصوم

دَ مینې لار کښې چې تیندک شمه زه
شیرینه اووائي په خود کښې اوسه
داسې دَ لوړې نه په دَو ولې ځې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا قافلې دې په سفر کښې اوسي
خو کومه لار چې د منزل لاره وه
وائي چې نن هغه سېلاب يوړله

شيرينه وائي له تازار شمه خو
وادهٔ د ټول عمر سودا ده کمله
دا خو زما او ستا خبرې نهٔ دي

زمونږ نصيب زمونږ په لاس کښې نهٔ دے
وائي که اور ته مو هم واچوي نو
د مشرانو فېصلې به منو

ماځهٔ غوښتلي وو او داځهٔ اوشو
نن مې له هر څهٔ نه باور پورته شو
چې مې د مړې کېږې چيچل اوليدل

دلته انصاف د چيند خانو تول دے
پرېږده که داغ دې په لمن پرېوځي
سر به دې اوبايلې که پوزه کړې

او وائي خپل عزت پخپل لاس کښې دے
چې شوکوې مانه زما لوپټه
نو ستا شمله به څنګه جګه ساتم

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتنې ستا تورې ښځې داسې دي
لکه چې چرګه څوک په زور اونيسي
او ورته اووائي هاګۍ واچوه

منم دَ مينې تقاضې منمه
قسم دې ما به هيڅ ويلې نهٔ وو
خو واره چيې خولې مېږو اوخوړې

څوانه څوانې او دَ سپرلې مازيګر
داسې په يو بل کينې غرق شوي وومونږ
چې رانه ورکې دَ خپل کور لارې شوې

خلق دې کار کينې زمونږ کار نهٔ لري
حد کينې دې اوسې ګنې ښهٔ به نهٔ وي
مونږ خو په بيعه ځان له شر اخلو

تېښته دَ ژوند له تقاضو نهٔ کوم
هر څهٔ په سر سترګو منم شيرينې
خو ګوتې اويو کينې دوبيدل ښهٔ نهٔ وي

خدائې شته دښمن مې خوشحالېږي په څهٔ
دا خو مې لويه دَ ژوندون ګټه ده
چې محبت کينې مې تاوان کړے دے

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

منم فریب دې خوشحا کېنې د ژوند
ستا ځواني مرګ مسکې مسکې ګواښونه
د محرومۍ احساس په شا تمبوي

○

ځان پټيل زور باندې ژوندے ساتمه
کنې نو زه خو د قاتل اوښکه يم
ماله به څوک په زړه کېنې ځاے راکوي

○

ژاړي له سره لوپټه درې کړي
واڼي بصر له کوره شپې مه کوه
کنې نو ځان حلالوم لاليه

دومره پوهېږي نه ماشومه ده لا
ځان ترې بچې ورک شي چې ما اووينې
لا حادثو هوښياره کړې نه ده

○

څوارلس کلېزې پېغلې ماته وېل
پوهه په بخت ده په عمرونو نه ده
تا به دا خپلې تجربې دهوکه کړي

○

خوشحالېدم ورته بې ځايه هسې
چې د کيړې تېښتې مې اوليدلې
پرې مې کړې نن ځان له د بېښتو څوکې

Scanned by CamScanner

شپه کښې له کوره پښتنې نهٔ اوځي
مرګ دې روا دے خو ځه خپل کالهٔ ته
دَ ننګ خاتهٔ نه مخکښې ځان رسوه

زما دَ زړهٔ داغونه پړق اووهي
سپوږمۍ چې کوږ جوږ کړي نو تور د شپه بیا
ما سره ستورې پټ پټونې کوي

بې وفا نهٔ یم خو تسپرینې زما
دَ زانګو سیل چې را روان اووینم
زړهٔ زما هسې په هوا غوندې شي

پرېږده خټکه په تا ملا وتړم
وس چې دې اورسي بې خوندې نو تهٔ
دَ خپل میړهٔ خبره هم نهٔ منې

هرو قلم ترې راخستلې نهٔ شم
ماشومه سازه کړې له ځانه وانې
راله په لاس باندې کړې جوړه کا

ددې خبرې په مطلب نهٔ رسم
وائې چې ستانه زهٔ اوزګاره شمه
بیا به څاروو ته بوتاوه کومه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو چاته څهٔ او چاته څهٔ بانه شي
دَ شلو ژړندو که راوتې وې خو
کېږ شوې اخر دَ لوپټې پسکي کېنې

خلقو په ما بدګمانۍ کړي دي
ثابت که یو جرم هم نهٔ شي په ما
زهٔ به له دې کلي نه کډه کوم

نوره مې هیڅ باندې پروا نشته خو
چې ستا تر دره مې در اورسوي
عقلونه زار شه له هغې تېندکه

ګرانه شوه وړه دَ پښتو یا لنه
پلار يې په سونې باندې جرګه کړې ده
لور يې دَ شپې تیارهٔ کښې کور پرېښے دے

غلهٔ راختلي دي په کور، غلې شه
سوځ ته مې پرېږده که څهٔ لار راوځي
خلاص به له سره شو غوبل مهٔ کوه

راوړي چې ماله پلوشې دَ سحر
څوک يې پلوُ قدرې هم اونهٔ وینې
کور ته دَ شپې تیارهٔ کښې ځان رسوي

Scanned by CamScanner

طوفان یې پورته جولۍ ته د چا
واټي نور وړاندې مې نظر نۀ لګي
لاس رالره راکړه کنې غرقه شومه

په ژوند کښې ګټه او تاوان څۀ وي لا
پرېږده چې غرق شومه پروا نشته خو
چې د وادۀ ارمان مې اورژېدۀ

مور یې نن پلار ته په حیرت اووېل
خدای شته چې لور مو وادۀ کړې ده نو
اوس هډو موږ کره مېلمه نۀ راځي

اوداني نۀ پورې کوم ننګرېزې
راته چې بل وطن ته ځې مینه
نو سرۀ لاسونه دې په شرق اولګي

د ښېښې کومه ادا اوښتایم
په کومه ورځ چې زۀ په کور کښې نۀ یم
له آئینې نه هم سترونه کوي

څوک ورته پورته هم کتلې نشي
آ چې سر تورۀ راوځي له کوره
ټول چاپېرچل شي لوپټه لوپټه

سارۀ سارۀ اهسونه ښاله کوي
ستا د خولنی تاؤ چي راپورته شي نو
اوبه اوبه شي تول د داوري بتان

زه ښه تپوس کوم او ته ښه وائي
يوه خبره دې هم روغه نه وي
تا جوړ په اوښ باندې سورلي کړېده

څو بناه دې خپله ده خو ياد اوله
ګرځي به تل خاوري په سر سپوني
چي د خاوند سترګو کښي خاوري نولي

د ښار ما حول درنه څادر لرې کړه
ياد کړه جهاز چي به راپورته شونو
شوي به کوټي ته په يو دو دننه

وائي بي ځايه طمعي مه کړه له ما
اوتره دا تېتو په سپوري ګنې
څوک به سېوا مانه خرابه نه وي

زه يې له ځان سره حېران کړمه نن
ما چي تري اوکړلو تپوس دغمس
پېغلي انګنې کښې په خرپوسو شولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

يم د تعبير د بلا ګانو خوراک
په کوم فريب باندې دهوکه کړم ځان
ياران په بېړه باندې پياز ګړ ځوي

دا ښه انصاف دے آفرين شه په تا
يو خوا اوبنان خلق په بېړه وهي
بل خوا څوک ګفت قدري کوے نشي

پردي وطن کښې مې زړه خورغوندې شو
له ځانه ورکې ښايسته پېغلوکې
مسافران درته يادېږي کنه نه

مرمه دا چې ستا د زور ښنه يمه
خو چې زما ګريوان ته لاس اچوې
نو ستا شمله به شي کومه له تا

ستر ګې په ما باندې بېخي توري دي
ګورته په ډېره موده پس راغلمه
په سرو جنازو مې استقبال مه کوه

دومره زېبخلي يم د ژوند حادثو
اونه چې هر ګور کښې ميوه اونيسي
په ما د ګانو باران نه کېږي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرې پټې پاتې کېږي کله
سپرمنې تاکه شونډې اوګنډلې
وائي خوشبو ستا د بدن رازونه

خولې راته وازې حادثې اونيسي
له کوره ورک شوچې له کوره اوځو
مونږ د ژوندون په کوم پړاو پراته يو

ما ورته وېل چې کله مخ پرېږده خو
منې کېده نه خکه تېر ما نسام يې
د ښار په چوک کښې خودکشي اوکړه

خاورې د يکنک په خوند پوے شمه زه
زره هم خپل سې ته نه پرېږدي ما
شېرينه ماته مېلوکان ګرځوي

دا نه چې پوے نه يم په سود او په زيان
خو چې خبره د پښتو راشي نو
زه به په چتي پسې باز پرېږده مه

منزل ته کښې مرحلې پاتې دي
لا د کمشو ولونه مه پرانيزه
چرته تيارهٔ لار کښې تيندک نه شمه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خنداے شته په خپلو کښې څه پس پس کوي
څانونه غلي کړي چې ما او وويني
څه راز داري خوشته د مور او د لور

زه چې د سیند څپو ته ګورمه نو
راشي په سترګو مې لاسونه کښېږدي
واني څه او وایه چې څوک یمه زه

بنده روغ رمټ یم چې بهر یمه زه
کور ته چې راشم نو بې حاله شمه
چا جوړ په ما باندې تاوید کړے دے

دا حقیقت د چا نه پټ خو نه دے
د رنګ سپړلو پسې ړندېږو څکه
مونږ په صحرا کښې اوبه خوړ کړے دے

مونږ به سپوږمۍ ته وو پخوا ختلي
افسوس خو دا دے چې زمونږ د کور
درشل که او درېږي، دیوال پرېوځي

بنګړي په لپو کښې په خیال شرنګوه
چې په سینه کښې مې غورځنګ راشي نو
په دریابونو کښې کشتۍ لاهو شي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان چې دې ما باندې ناجانه کړو، نو
نور به سپوا له دې نه څه وایمه
بنګړي دې مات شه د پېنزېبو سره

○

ددې ستم به څه تعبیر کوي څوک
بنه چې مې غرق کړې نو شېرینه واې
توبه توبه داسې به بیا نه کوم

○

چې هلو ځلو کښې د ژوند کېږي شوي
د میاندو تېنو کښې شودۀ اوچ شولو
دا نوے نسل به په چا پسې ځي

غم زمونږ تېولي خوشحالي اوخوړي
عمرونه اوشو چې زمونږ وطن کښې
ختمې روژې شي خو اختر رانه شي

○

ورسره ډېرې معجزې دي منم
خو زۀ د ښکلو نه تپوس کومه
د زړۀ د رنځ علاج مې چا سره دے

○

دا لېونے یوه پوښتنه کوي
ستاسو د ښار په نرګسي فضا کښې
څوک شته چې لاس کېږدي په سر د یتیم

Scanned by CamScanner

دومره خو حق شته په دې ښکلو زما
چې ئې په زړه پورې ښه کلک اونیسم
د ښائستونو، د جمال شاعر یم

دې کښې به راز څه وي پوهېږمه نه
په سمندر چې بارانونه کښېږي
او سوزې تندې نه زمونږ فصلونه

خاورې په سر باندې انبار شه په زما
وېښل مې چوک کښې چا بربنډ کړمه جوله
مور چې د لور له سره شال رانښکلو

ځو به په خپلو کښې پښتو کوو مونږ
څه چې ارمان د زړونو اوړژو
څوک د اختر په ورځ روژه نه نیسي

ساه راله ورو به د سپرلي هوا کړه
اوس د الفت طمعې د چا نه اوکړم
د ګل سینه کښې هم د کاڼي زړه دے

د خدائے نه اوېرېږه، غلے شه بس
سکنې. ماښام دے لاړو نمر پرېوته
خوله به دې ګونګه شي خبرې مه کوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک ترې خبر دي
د ژوند بلا غمونه
زما په سر دي

اوږدې ماړه شو
څو ملکان د کلي
د لوږې مړه شو

ځمه چې وړاندې
نو اسمان هم راکوږ شي
او بوته لاندې

قد مې لنډېږي
او جينکۍ د کلي
ماته خندېږي

غم مې لږ سپک شو
ما آئينې ته کتل
ځان رانه ورک شو

مخ مې بدرنګ شي
چې پېرې هوا اوکړي
آئينه زنګ شي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اور دے سینو کښې
شېږینۍ مه ډوبېږه
په ګوټ اوبو کښې

○

ځان باندې تنګې
پشکال غرمه شوې
وه سپړلي رنګې

○

لوټ شو اخلاص کښې
اوواېه پاتې څه شو
د ګل په لاس کښې

ستا به تلوار وي
څو که د پلار وي نو هم
ژرنده به وار وي

○

څوک وارخطا دي
راته چې وائي دروغ
وایم رښتیا دي

○

پېغلې چې پاسي
د ډېرو خولو نه ورته
لاړې راځاځي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا منډوې شړېږي
په هر قدم خوځوي
د خلقو جړېږي

اور کښې الغښتي
ستا تصویرونه ګورم
خوب رانه تښتي

کور ته دې زړه ځي
ژړونده د سوال، پیاله ده بېو
چرته کښې ګرځي

په تال چې ځانګي
ځنې ذره ستړې بیغای
اور ته وردانګي

مخ چې دې بنګل کړم
خدائے شته د هرې سیمې
خاورې به ګل کړم

نیت دې خراب دے
ګڼې نو هس وګڼے
ګل د ګلاب دے

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساه اوځي مانه
په کومه لاړلې تهٔ
دَ زړهٔ درمانه

منزل دې ورک شي
په ټوله لار چې سړے
له بنې سپک شي

څنګونه کېږي
په تويودو دَ وينو
تندے ماتېږي

وينې به تل څکي
چې دا بنارديان همېشه
پيے دَ يوتل څکي

نمر چې پرېوځي
ستا له کرېوان نه زما
لاسونه اوځي

بل په ما اور دے
دَ اوښکو دوو څاڅکو کښې
بې حده زور دے

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دړدونه زیات شي
زړهٔ مې په واک کښې نهٔ دے
سر به مې مات شي

○

باراني وربښي
په زړونو اور بلوي
ویښې خټکښي

○

سپرلي چې لاړ شي
هر څوک په غم اخته کړي
کلي ویجاړ شي

یو خوب او خیال دے
کارغهٔ ززه کړے کله
دَ زرکې چال دے

○

داغهٔ ناتار دے
اوس هر یو کور دَ کلي
دَ ښار بازار دے

○

زړهٔ مې غرقاب شو
دَ اوښکو یو څاڅکے هم
ما ته دریاب شو

Scanned by CamScanner

خوشې فنکار ئې
دَ پېغلو بُت سازوَې
هسې اوزګار ئې

غرق شوې لارې
خوراک او څښاک چې کوې
اوس په ولاړې

هسې به ونړشي
چې ترې اوبهٔ نهٔ اوڅې
کومې به شنړشي

شماري بس ستوري
دَ شپې راپاسوي ما
کار راله ګوري

کښېنه کم بختې
څوک دې مېراته نکړي
دَ ګلو لښتې

ستړې وائې
را ټول دې نهٔ کړمه زهٔ
مړ شومه هائې

اوس په هر لوري
اور مو په سر وروي
د اونو سپوري

اوواڼي پوے شوي
ته چې مسٔین شوې په ما
لاړلې توے شوي

تیکاله غواړي
لمبه چې نکړم تنور
بچې مې ژاړي

کور مې زړهٔ تنګ شي
چې نیمه شپه حجره کښې
د بنګړو شرنګ شي

اوس هسې ژاړي
نهٔ راځي خولې ته بېرته
توکلې لاړې

دا څهٔ قیامت دے
ځواني دې شوخه دهٔ او
تصویر دې نت دے

خوشې دستور شو
پاڼه چې ستا زیړه شوه ·
نو مخ دې سُور شو

کور کښې تنها یم
اوس به دَ زړهٔ زخمونه
چا ته زهٔ ښایم

ژوند څه رنګین شي
وریځې تښتي په شا
اسمان به شین شي

وائي کوکو یم
راته پښتنې ټپې
زهٔ هائیکو یم

قصه خانې کښې
ښکاري کاږهٔ مخونه
په آئینې کښې

یم په وسواس کښې
ګلونه مړاوي نهٔ شي
دَ چا په لاس کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا چې ښکالو شي
د زړهٔ درزا ستړه شي
هوا په رو شي

○

ځي زما سپوږمے
وائي هر څهٔ منم خو
راته بیا ګوري

○

ژوند څومره تریخ دے
ذهن اودهٔ دے په خوب
او زړهٔ مې ویښ دے

راته څرګندېږي
وائي غني ډېره ده
واوري ورېږي

○

سم له ماښامه
شفق شفق خوره شوه
یو ګل اندامه

○

زما حیا ده
منم چې لور ستا ده خو
ښځه زما ده

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنړونه نغښتي

پېغلې را اووتلې

له کوره تښتي

ښکاره به غلا شي

تا ته چې ګورمه زه

دار مې خطا شي

نړونه درزېږي

چې آئينې جوړېږي

کاڼي ماتېږي

ژوند مې رنګين شو

راکښې مستي راغلې

سر چې مې سپين شو

اوبه دې زور شه

چې ماتوې حدونه

خه څه دې تور شه

سر که مې سپين دے

په هيڅ هم نه پوهېږي

سودم ته شين دے

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ کلي خلق څه ړانده خو نهٔ دي
خدائے شته مرے ته به دي لاس پرېوځي
چې دَ هتیانو غلا په ټيټه کوي

اووائي ټول دَ اکیجن کمے دے
ایټکو ته هسې خوشحالېږي څله
څوک ښوني نهٔ دي چې تا يادوي

زړهٔ غوښوي دَ اوازونو فرېب
چې مېنانو نه نغمې هېرې شوې
نو په پنجرو کښې ئې مارغان بندي کړل

څو مره سنګینه حادثه ده دَ ژوند
خپې مو اوخوړې جذبې دَ وفا
يو بل ته اوس دَ مینې خط نه ليکو

دَ خپل بنایست له زوره نهٔ دي خبر
دراز قامته ، جادوګرې پېغلې
ډېر مې ګچه کړي چې منتر پڅوي

شیریني تا سره له دغې ویرې
وادهٔ ته غاړه اېښودلے نه شم
زما به تا سره کوږدن ماته شي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کتابونه په نظر کښې لره
زه به له خپله کوره ورک نه ومه
که هره لاره د منزل لاره وه

نن یوې پېغلې خپلې مور ته ویل
بیا به د خېر طمعې له ما نه کوې
چې زوړ سړي ته مې په زور وادوې

چې مزدورۍ په کومه ورځ اونه کړي
بچي ئې تږوله شپه د لوږې ژاړي
د مزدورانو ورځ دې نه نماځي څوک

داسې ښاغلي هم لیدلي دي ما
ځانونه لوټ کړي په ادا د چمو
او خپلو ښځو له جامه نه کوي

چې ئې زما دیدن را یاد شي کله
بلې ته اوخېژي په سره غرمه کښې
زړ د کوڅو سپل را والوځوي

ناساپې کړنګه کړي نیاز بینه واپي
د زړه په سر مې په ټوپک اوولله
خو چړهکې په لاس کښې مه رانیسه

Scanned by CamScanner

د زړه درزا مې په اختیار کښې نه ده
ښار کښې جوړ اوشوله د بم چاودنه
د کور تمبه دې په یو درز درې شوه

یوسمه چرته د ارمان جنازه
تا چې د کور ورونه بند کړل په ما
مالله به څوک په زړه کښې ځاے راکوي

یوه جګړه کښې زمونږ د کلي
خلقو رانښکل د ادیرې حدونه
ټول بیا د یو د بل په حد کښې مړه شو

بې ځایه ما سره ایرې مه وهه
ړمه بس ړمه وي که هر څه وائې
نه د چا لور وي او نه خور وي د چا

د پښتنو پېغلو ثانې نشته دے
چې څوک یې اونه کړي تپوس نو خپله
ګلاب ګلاب ځوانۍ په کور زړه کړي

د ستومانۍ زبېږګي یې خولې نه وتل
چې ستړے مه شې ورته ما ووېل
د لېونۍ شونډې یو رپ اونیوې

پېغله چې مانه اښتروېو اخلي
ساه په سکېندو شي ځځه په ګرانه واڼي
ستا سوځه خیال دے د واده یاره کښې

پہ چاپېر چل کښې خرابۍ دومره دي
په کومه ورځ چې پرې سختۍ او نکړم
وېم که په خپله ښځه ظلم کوم

سر مې قربان کړم خو د چا دپاره
دلته چې قدر د جذبو نشته دے
ختې به څوک په درمسال کښې کوي

ته د ژوندون د مایوسو علاج يې
خوږې ورې زلفې خورې ورې کا
چې انتظار څوک د سحر نه کوي

داسې نخوږه کړم ازمېښتو نو د ژوند
شېرينې ستا خانه بد وش یادونه
اوس د زړه دشته کښې پړاو نه کوي

الله دې خېر اوکړي په صدر چوک کښې
ګماړي ګلیا دي اشارې ماتوي
او هسپيان خپلو کښې ګپ لګوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

جرم دَ چا، سزا دَ چا لویږه ده
یو دَ پولیس له ستر ګو ځان ساتي او
بل په یوه پیسه قانون خرڅوي

سپک راته مه ګورئ که غریب ناڅکوو
ګني خو بو نه به مو هم کړو حرام
موږ ه دَ چا میراث خواره خو نه یو

زړهٔ يې غلبیل، زلفي يې تار په تار وي
وېل يې زهٔ ورېره يې خوښنده یم
ګنې نو تهٔ هم هېږېدي شي له چا

شیریني او باسه زکوٰة دَ حُسن
دا افتو نه نازلیږي ځکه
چي په وطن کښي څوک خیرات نه کوي

سر به یې ځایه در له څه خوږوم
دَ پښتنو له هوښیارۍ نه لوږې
کورونه وران کړي چې جرګې سازوي

په څهٔ پوهېږي نه ماشومه يې لا
دروغ رښتیا به دي ښکاره هله شي
کله چې ستا ځواني میوه اونیسي

Scanned by CamScanner

لاس راله مه راوړه نادانې جینۍ
بلا ګرمي ده په وجود کښې زما
پام چې پسترې چرته لمبه اونکړي

ډېر تورزنان به داسې هم اووینئ
چې یې سرګند شي دَ ګناه رازونه
نور زر په خپله ښځه تورپورې کړي

شېرینه اووائې په ډېره مینه
چرته خو لار غلطوه لا ئیه
ویرېږم لار چرته غلطه نهٔ کړم

چې څهٔ بلا یې ته ئې حسه جینۍ
زما د زړهٔ دَ قیامتونو درزاء
خدائیګو دَ کاڼي بت کښې ساه راولي

یې دَ سرو سپینو خزانه شېریني
درته خراب دَ چا نیتونه نهٔ شي
کمڅۍ را اوسپړه، ماران پرانیزه

دا نظر ونه به تیندک خوري ضرور
ستاسو دَ ښار کږو وږو لارو کښې
وه کملالی سم کړ ځېدلې شي څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ ژوند دَ حُسن ننداري ځهٔ کوؤ
درانهٔ پښلو ونه مو پراته دي په سر
کالهٔ ته ځو که چرته ملا نېغه کړو

پرېږده چي پېغلي ځي په خپله لاره
څېره يې مه کښې ستومانه به شي
توري ڀڅې دي که راپاري شولي

وايم چي تللي ستوماني به اوځي
خو ولي دا ارمان مي اوښه رژي
کور ته چي راشمه نو لا ستړې شم

شيرينه اووايي قربان شم له تا
غزل غزال مي راخورېږي په زړهٔ
ستا هاېڅکو رانه تېښي هېري کړي

دوه ورځې ژوند دے تاته بنهٔ پته ده
زړهٔ ته راجخته شه دَ ناز مېږمني
سرکښي پرېږده دَ شيطان مهٔ منه

زما له ځانه دومره طمع نهٔ وه
خو چي قدم بږدم دَ کابل جينکي
راته په لارو کښې شيندي ګلونه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه يې له سترګو لګېدو او ويستم
ماله قسم راکړي چې غږ مه کوه
او خپله ټول کلي خبر کړي په ځان

شکر دې سترګې زما اوږې نه دي
غريب سړی يم خو ګل ښاغلی زما
د چا عشقونو ته پسخېږ مه نه

ګڼ تصويرونه شي خواره په ذهن
عېن چې په نيمه شپه زمونږ کلي کښې
د سپو غپا شي، هنګامه جوړه شي

د حيرانتيا خبره ولې نه ده
غو ټوی چې ګل شي په قيامت کښې د ژوند
ځان راته وېږ خدا ګنګو پيکه ښکاره شي

زنه مې اونيسي، سګو کښې واښي
خلق خو خلقو باندې چل نده کوي
کور نه په نيمه شپه بهر مه اوځه

سينه ته ګلونه ورګنډار کړي وانې
خه عملي کارونه هم وي پکار
زمونږ ه مينې کتابې مينې دي

Scanned by CamScanner

چې د یاران شپې رانیکے شي کله
هاغه ماتم شي راپه یاد د کلي
کچه کورونه چې اوبو اوړي وو

د انتظار هم څه حدونه شته دے
چې تر قیامته وي ولاړ دغسې
بیا مجبوراً خلق قطار ماتوي

وې د ښاپیست د بڼ شمشاد حسینې
چې ځان دې نهٔ پیژندهٔ ښکارې هسې
لکه په ګڼو کښې چې اوښ وي روان

زما د خاورو کور جوګه نهٔ وُ ستا
شپې یې ما په اسمانونو غوښتې
څهٔ اوکړم خدائے راله په زمکه راکړې

اول دې ځان کښې دومره توان راولې
چې په خندا کړې قیامتونه د ژوند
پیغلې دې تا سره سیالۍ نهٔ کوي

توبې ویستلې یو نوکر وبلل ئې
کور کښې چې صیب نهٔ وي بې بې ظالمه
ډېر ناروا کارونه اخلي له ما

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر څوک چې څه اوکړي، ربېي هغه
لار کښې کښېنه ماه خپله لار اخله
ستا پخپل کور کښې هم تور سرې شته دې

تاوده ، ساړه که دې د ژوند اوښېدل
پېغلې مستې به درنه تېرې اوځي
بیا به په تا باندې غوټه رانشي

ستړې له دغې ویرې نه پرانیزم
زما د زړه په رنګې تېق اونه چوي
ته چې شېرینې پوکنې پرسوې

زغم به کوې ډېر که حالات شې خراب
لاس چې د ورور مرې ته وانه چوي
د کور انګڼ کښې څوک دېوال نه وهي

سمه شه ښځې په خپل حد کښې اوسه
زه د تېول کلې نه نفرت درکوم
ته راته کور کښې دېوالونه وهې

واورې زما که یې منې او که نه
که لږ مو هم سست کړو په ښځو پړې
بیا به ترې ګرې او بېزې جوړې وي

Scanned by CamScanner

زړونو کښې اور د مینې بل کړې کښې
بې حسي دومره په ماحول خوره ده
سم پکښې خدائیګو واوره کېږي سړې

○

راته ستا یاد داسې سرور راکوي
لکه د ژمي په واورینه شپه کښې
څوک په کمره کښې انګیټۍ بله کړي

○

پېغلې د ښار پارک کښې راټولې وې نن
وېل ئې راغله یوویشتمه صدۍ
ځئ چې د کور درشلې اوغورځوو

شپېلۍ زړه دے نرم تړوے نه دے
نمائشي اوښکې عبث توېوې
کاڼي اوبو کښې وراسته کېږي کله

○

شنه چې مې شونډه شي د قام د وړو
لکه د چرګو د بچو بُغرې شي
اوښلي خپلو کښې ډېران بېلوي

○

لږ انتظار د محرومۍ ئې اوکړه
ترڅو چې چرګه کوړکه شوې نه وي
نو په هګو باندې بچي نه کښېني

د قام تور سري دي سر توري نهٔ شي
تازه تازه غومېږ غومېږ پيدا اوس
کړکې خيرات پسې ، دا کې غور خوي

فتنه فساد به ترې جوړېږي ضرور
چې د خوارانو نه خانان د کلي
د کوم چارې مزدوري هم اونيسي

مات شي بڼې د مصوّر قلمه
زما د خيال د شهزادګۍ رنګونه
خدايه شته چې تول دي په اوبو وړي دي

لا به شاعله صدي هم تېره شوه
خو لا زمونږ وطن کښې هاغه رنګې
خلق د غار نه راوتلي نهٔ دي

وېښ مې رافلله يووېشتمه صدي
دې کښې کوشته کښې يو ملنګ چغه کړې
سحر را او نهٔ ختهٔ ، شپه تېره شوه

تا به وېښ چې مړه ژوندي ستا يمه
خو داسې کوي مجبوري دي وي نن
فريم نه چې تا زما تصوير دې کړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

څه اوشو خبر دے که مې پېژنې نه
مانه دې هاغه ورځې هېرې نه دي
چې په څنګل به مې اوده پرتاه وې

ډېره کم عقله يې زما لېونۍ
اوس دَ چا خولې خو څوک کنځلي نه شي
زما په سر پا سره شر مه کوه

مونږ په جامو کښې نه ځائېږو په دې
چې دا ده راغله يو ويشتمه صدي
کور که سو وران شو نو پروا دَ څه ده

اوښنه دا خاطر دې جمع لره
ماله په څه سترګو کښې چېق راکوې
ستا په کنارکښې خو اوسېږمه نه

ورته مې اووې حيثيت څه دے ستا
وېل يې غواړم چې بربنډه نه شي څوک
پرتوغا نيسو نه جوړوم لاليه

پېغلو کې ناوې خپل خاوند ته وېل
هر څه چې کېږي پابندي نه منم
زه خو څه ستا لاسو ته ناسته نه يم

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

زړه مې ټق اوچوي چې مېچن کښېښوي
شپېلني غږ به شي دمه پکښې خوره
رب به زموږ دا نېستۍ غوښتې کړي

جذبه جذبه دې د ساحل خوبونه
غورځنګ غورځنګ بهېږي د شپې ځواني ده
سپوږمۍ به دې کښې هم سترونه کوي

د شپې طوفان چې شي راخور په زمکه
زړهٔ د بې خونده اورکو له غمه
پورته په ستورو کښې پناه اخلم

کله اودرېږي د نګهت قافلې
له د ګل وږمه وږمه خورېږم
خوبونه وينم تعبير ونه وېښم

ټوله د زر او زور خېره ده اوس
ستاسو مخونه په چا نهٔ شوکوم
څوک د جرګو هلو پروا نهٔ کوي

د نوي نسل څومره لوی زړونه دي
د پلار نيکهٔ هلو ونه هم ورکوي
په ادېرو باندې پلازې اودروي

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوم خپلې خواخې ته څرګنده کړله
بیا به زما نه هم ګیلې نه کوې
لور دې مدام ما سره ژبه کوې

○

لږه سر تېزه ده یه خویه نه ده
که دغه یو عیب تر ېنه هم اووتو
نوره قسم دے ډېره ښه جینۍ ده

○

ته هم په پوزه باندې نه پرېږدې چې
زه هم د هاڼۍ بلې پرېشر مریض یم
زمونږ د دواړو ګذاره ګرانه ده

د نن پېښاوي ته لا ناست نه یمه
چې څوک تمبه زمونږ د کور اووهي
اوواني خان ویېل چې ښکارلله به ځو

○

خدائے شته که غم وي که ښادي د کلي
واغوندي پېغلې د رنګینو لباس
په ما د اوسپنو نیږي اوچوچي

○

په بي اسرو پورې خندا مه کوه
بس کړه د خدائے نه لږه ویره اوکړه
د چا آزار دې چرته اونه وهي

Scanned by CamScanner

زړهٔ به اخر څنګه زما شي په ځای
سر کله او خورم کله نیم پاتې شم
سپوږمۍ په یو مقام ولاړه نهٔ وي

څهٔ ناروا د فاصلو دهوکه ده
چې یو ساعت یوازې کېږمه نو
زهٔ په خپل ځان هم بدګمانه شمه

نیکارې چې خاورې مې په سر اړوي
زهٔ ورته نیم نیم پاتې کېږمه نه
او لا میوه یې هم نیولې نهٔ ده.

دي کښې څوک لاره د مــنزل اوموي
ګوره ځنګل کښې بیا په نیمه شپه کښې
د اورګو قافله لوټه کړله چا

مونږ ځکه سر باندې خپې کړځوؤ
چې د صحرا شپه بې باوره شپه وي
پړق د بجلۍ شي د باران شپه شي

باران شپې شپې ورېږي مګر
اورونه بل دي د نغښت په اونو
بیا چرته تندر په ځنګل پرېوتهٔ

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې که څاڅکې څاڅکې کېږې ګلې
دا تسندغرسې زړهٔ مې اور اوبهٔ کړي
شابه شپې شپې را اووریږه

د خدای کاروانو کښې څوک څهٔ اووائي
ما چې ئې طمعې د خوږو کولې
د کړېلې نه هم ترخه اوخته

يمه په هر ښکلي مئين شيرينې
واړه رنګونه چې را ټول شي په ځای
ترېنه د نمر سپینه رڼا جوړه شي

بیا چرته پېغلې ستومانې اوباسې
ګنې نو داسې چرته شوې نهٔ وو
د کوثر غنچې او د چینار اونو کښې

وائي جولۍ بد مې تر څوخالې وې
ګلونه نهٔ کېږي انګړ کښې زما
ما چرته شاړ کوهي ته اوغورځوه

زما ژړا ئې د زړهٔ تاؤ کموي
د پشکال خوب چې سېوا شي کله
پېغلې څارې د بارانونو لارې

Scanned by CamScanner

اوسپاري خلق سرو لمبو ته دَ ژوند
راشي بيا يو ساعت له نهٔ اودرېږي
ښکلي، زمونږ دَ وطن سپرلي دي

له جنګه ورستو ئې پخلا کړم پېدي
سر مې ماتېږي لېونے نهٔ شمه
يوه د سپېرېن ګولۍ خو راکړه کنه

پېغلو کې هر قدم په خيال اخله
ستا چې له سره لوپټه پرېوته
راله بجلۍ سخته جټکه راکړله

ښهٔ سمه دمه وي کارونه کوي
خو دَ شهلا زړهٔ کښې څهٔ غلا ده ضرور
ساک ترې سيلۍ يوسي چې ما اووينې

دَ زړهٔ درزا راله په ځائے اودروي
ټک ټک چې اورم دَ ګړيال، شېرينې
وايم که ما بانډې څوک ورځي کوي

ګړې اوازونه مې سنګسار کړي ضمير
وايم که څوک مې په مرګ غلے شو
پېغلې چې خېو کښې ګونګروګان اوتړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هسې بې ځایه اوس فریاد مه کوه
ستا د سینو غوټې هوارې څه شې
په چې ماشوم له د فیډر ورکوې

راله حلوا د ناشتې پخه کړې
بیا راشې غوږ کښې راته پټې اووائې
د سرو نتکو راله جوړې اوکه نه

سم له ماښامه چراغونه وژنې
په تا کښې څه ناڅه تیاره خوشته دې
خدائے شته له ما سره دې بیا ویره کړه

ځنې کاروانه د چاوس کښې نه وې
هر څه کېدے شي لېونی خو کله
کملونه کېنږي د انځر اونو کښې

تابیا کومه د یو نوي سفر
اوس به په دې باندې څه زړه خوږوې
د خوب تعبیر مې اپوته اوختهٔ

اوښکې مې سترګو نه روانې نه دي
دا خو د کلي د ګودر په غاړه
قطار قطار پېغلې ټپلونه کوي

Scanned by CamScanner

رب ئې ژوندي لره خو سوچ کومه
خلق به خپل مړي اوس چرته اوړي
کلي آباد شو مقبرې ورانې شوې

د زړه زخمونه چا ته ښایمه نه
پکښې بې شمېره حادثې دي د ژوند
زړه د سپړلو رنګونه ستایمه نه

راوړي له ځان سره بهار اورونه
لمبه لمبه پکښې سوزېږي خلق
بل دي د ژوند په هره لار اورونه

مرم چې څوک نوم د انتظار اخلي
په ما به ټول کلي ته اور ورته کړي
ښکلي د هر چا سره لار اخلي

د زړه زورونه لېونتوب اوخوړل
اوس به زړې خبرې څه یادوم
ټول تعبیرونه رانه خوب اوخوړل

چې زمانه ټوله په خوب اوده شي
ترېنه راپورته شي سازونه د ژوند
د کلي شاړ ارهټ کښې څوک دېره دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

زما تصویر ته ئې ژړل وېل ئې
پېړۍ دَ مرغۍ مې دړله هم راوړې وو
اے دَ انځر ګله چې چرته به ئې

○

څه زوړ ور دې مشران دَ ګلې
چې دَ لمن داغ ته مې ګوتې نیسي
او نېغه لار راته ښودلے نهٔ شي

○

مړ نهٔ شم ځائے راکړه دَ زړهٔ په کور کښې
تاوده ، ساړهٔ که دَ ژوند ما اووهي
زما به ډېل نمونیا شي ګلې

شپېږینه ګونجې په تندي راولې
وائي رښتیا رښتیا خبره کوه
ستا دَ جامو استرې په څهٔ مانه شوه

○

بې شماره داسې رنځوران شته دے چې
تمیز دَ جنس او دَ جمال نهٔ کوي
اووائې ټول خوند ونه یو رنګې دي

○

ستا دَ ښائست دَ فریبونو نه زار
خو لږ مې پرېږده چې ځان اوپېژنم
ما دَ بیوړۍ په ټال کښې مهٔ ځانګوه

خپلو همځولو ته شېرینه وائي
سر ته یې خبر شه خو باور مې نشي
رغېږي نه د پشکال لېوني

پوزه دې پرې نه کړې د قام لېونیه
درنه به لاړه شېرېدلې نه شم
ته د واده نه پس هم سمه نه شوې

پېغلو وېل مونږ ته ګناه نشته دے
چې د خپل کور وروڼه بند شي په چا
نو ښاغلا چا سره لار اخلي

ئې د نازونو اسویلي شېرینې
ځان څاله ورنه کړې په لاس د منه
ګڼې وشلونه به دې تول والوځي

وائي ګیلې دې په سر سترګو منم
مانه یاد دې بې غلطي شوي دي
خو لاس چې مات شي خپلې غاړې ته ځي

میاندې په داسې پښتنو بورې شه
پاسي پردي تورسرې او تختوي
بیا یې د خوبند و څوک تپوس نه کوي

ددې خبرې ښه جواز خو به وي
خداے شته چې چا د چانه غلا کړېده
د باز د جالې نه تپوس الوځي

خداے شته خبره به صفا کومه
دا خو بېخي بې انصافي ده کنه
اوس چې د ورور تېلو کښې خوېندې سوزي

کور کښې ساتل مرغ زرین ښه نه وي
هېڅ بیا له خپله ځانه نه شي خېږ
ښځې راپاسي خاوندان قتلوي

تېښتاه له خپله ځانه څله کوې
پرېږده د سر سپورې دې مه ورکوه
خداے شته د کور اوني څوک نه پرېکوي

زمکه به ولې په ما تنګه نه وي
چې ستا چینار چینار ځواني شېرېني
تل د اسمان سره خبرې کوي

داسې بې واره مې ساکاني نه وي
خو چې ګلونه نارنجان اونیسي
بیا مې سېږي ستا د بدن خوشبوئي

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړهٔ دې له غمه تېرېدلې نهٔ شم
هر څهٔ ته ستا له پاره غاړه ږدمه
بس کنه لار رابانددې مهٔ جوړوه

په مرو حساب دي تماشګیر دَ حُسن
ستا دَ نظر تاوُ یُ چې اووهې نو
دَ کیکدانو اوڼې چیرې اونیسې

ستا نرمېدو راکښې سختې راوستله
چې را روانې دې شوې اوښکې په مخ
کاڼې اوبو شو او اوبو کاڼې شوې

په څهٔ ناترسې اورېدلې یمه
وائې که بل چاته دې اوکاتهٔ نو
ستا کېږده کښې به اوبهٔ اوځکمه

خوښه دې خپله ده خویاد اولره
چې جوارګرو سره مینه کوې
نو خپل عزت به هم په داوُ لګوې

مینه کوو خو مینه پېژنو نه
تهٔ دَ هَوا په اَس سوره الوځې
او ځان له برمه غورځولې دې ما

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بره دَ ستورو او سپوږمۍ وطن کښې
مینه دَ مار خپله ده شیرینې زما
لږه په خیال ګرځه سرتوره نه شې

اووائې ګرانه! پښتنه پېغله یم
یو دَ ناموس سودا مې مه کوه نو
هرڅه به ستا له سره زار کړمه زهٔ

چې خپل لوظونه ورته یاد کړمه زهٔ
خبره واروي شپېلۍ کښې وائې
مور مې ناروغه ده بابا خبروم

اووائي ژوند دې شوګیرو اوخوړو
په نیمه شپه چې اوبهٔ خورله ځې نو
خدایګو زما له زړهٔ نه اور پورته شي

سترګې به خاورې دَ پېغلوکو ورشي
دَ شپې په هر پار کښې چرګان پاسي او
ځانګو نه پرق وهي بانګونه وائي

بنګل مې لاسونه کړي ژړا کښې وائي
ته چې زما ګناه په سر اخلې
دغه نیکي به دې مدام یادوم

Scanned by CamScanner

رب دې په دې خبره ما ښهٔ نیسي
پېغلې د ښار داسې پیکه پیکه دي
لکه چې خوند ترې نه اوبو اوړې دي

منم خبرې زما عادت نهٔ دے خو
چې پښتنې پېغلې لغړې ګرځي
اور دې د صدر په بازار پورې شي

نور به عذاب څهٔ نازلېږي په مونږ
پېغلې تور سرې چې سر تورې نهٔ شي
بیا ئې په ښار کښې څوک عزت نهٔ کوي

شپږ میاشتې او نهٔ ځوارۍ بیا د میاشتې
باران که لږ چېرته اووریږي
نو هسې اوکالې سوې د چم ښځې شي

پښتنې ښځې خپل خاوند ته اووېل
ګرانه! که مالله دې پتلون راوړه نو
په دوه میله ټوپک به ځان اوولم

درنه وادهٔ ښځې لښه اووېسته
جوړې خاوند دې زوړ وړ اوخته
تا خو د بوقې نه بلا غوښتله

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه سپېڅلې تجربه مې اوشوه
اوس په کم اصلي اعتبار نهٔ کوم
خاوره د لوے ډېرانه اخلمه زهٔ

ستا د اوږدو زلفو بلا واخلمه
د ژوند طوفان کښې په چا ملامه نهٔ تره
مار هم پردې لاس باندې نهٔ وژنې څوک

د محبت له عظمتونو نه زار
چې د زامنو ئې ودونه جوړ شي
ميانديې په سپين سر گډاګانې کوي

وائي له لور او خور تپوس کوي څوک
کوم چې هر څهٔ کوي ستاسو خوښه
زهٔ د پردې ډېران څخه له يمه

ما تېرې کانې تل په کانې باندې
زهٔ جاروګي چاته وهلے نهٔ شم
ورکړې ما نهٔ دې ډېران له لتې

زورې په ځائے دے خوغور ځنګ نهٔ کوم
ګنې په ما باندې د ښار مېرمنو
نن د ګړانو غوښې هم اوخورې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدایه شته هیچا ته ملامته نهٔ یم
لوږو او تندو که وژلم نو هم
چرته مې لاس چاته نیولے نهٔ دے

اوس به دَ ځان څهٔ صفائي کومه
ځکه بلاخراب سړے شومه زهٔ
شیرینې تا سره مې ښهٔ کړې وو

خدایګو په خوند پسې دَ ژوند ړانده شو
اے دَ ځوانئ دَ تقاضو سپړلیه
زمونږه کلي ته به راشې که نه

شیرینې دره نااوزګاره ئې خو
ته چې له ځان سره یوازې شې نو
دا ځواني مړګ درته یادېږي که نه

دَ زورآور اوبهٔ په لوړه خېژي
آ چې بدخویه یادېږه کلي کښې
دَ خپو تلې مې هم هغه ښکلوي

رب دې ژوندی لره خو ډوب دې کړمه
زهٔ به چکړ کښې خامخا راتلمه
راته چې ملامته په اوبو کښې وې ته

Scanned by CamScanner

ورسره سېل له دَ سيند ونو نهٔ ځم
هسې ترې هم زړهٔ صبرولے نهٔ شم
او دَ مېنې غوښته بلا ګرمه وي

سر توره مهٔ شې خودَ ناز مېړمنې
داسې طوفان راپورته شوے دے چې
په سينه ورځ خلقو نه لار ورکوي

چرته له دغې غمه مړ نهٔ شمه
ځان باندې ژوند خاورې ايرې کړې عبث
په جينکو هړو ځوانې رانهٔ شي

چې خهٔ کړې هغه به درسېږي مدام
پکښې نيلام چرته ناموس دې نهٔ شي
پردو پښتو کښې کړوندې مهٔ کوه

يو ځاځکے وينه راکښې پاتې نهٔ شوه
تورې شپېلۍ چې کله ما اورېدې
زما دَ خپو لاسو نه دم اووتهٔ

اوخاندې غوږ کښې راته اووائې پټ
تا ته به ځان قلقلاغان ښکارې خو
خلق به تا پسې ملنډې کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

اووائي تېولي دَ قسمت لوبې دي
خلق لګيا دي سنړګان لوټي او
زمونږه ننګې مېنې پېره نهٔ کوي

وائي تر څو پورې په زغم تېرېږم
زهٔ درته کور کښې لمغرې کومه
څې په کوڅو کښې لوږغږې کوې تهٔ

کم عقلي هسې پرېشانه ئې تهٔ
دَ محبت غمونه بوجه خو نهٔ وي
سترګې پېنو باندې درنېږي کله

منم چې کمې محرومۍ مو دي خو
کلي زمونږه هيروشيما نهٔ دے
چې دَ سپېرلو پکښې ورېږي شنړې شي

مينه اوباسې له زړګو نه ويرې
اوس که اوښان ساتې شپېرېنې زما
نو دروازې دې دَ کور تېړې نهٔ شي

اخر به مړشم که دا حال وي زما
هيڅکله مې يو ساعت له نهٔ اودرېږي
آ لېونۍ مې همېشه يادوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تت چې دې نهٔ شي د ښایست رنګونه
ځان زهٔ د مړکې ښختوته نیسمه خو
لکه د سوي لاس په تا ساتمه

اوواڼې تول د اکسیجن کمې دي
هیڅکو ته هسې خوشحالېږې ځله
څوک لیونې نهٔ دې چې تا یادوي

دومره یلا خولې راته وازې شي چې
په ډېره تېره کښې هم هیڅ نهٔ اشمه
د کوهي خټه په کوهي اولګي

وار چې خطا نهٔ کړې سینه لویه کړه
څومره ځلې ورته اوغورځېږې
خو پلیتېږې نه روانې اوبهٔ

د ژوند له ډېر ازمېښت نه تېښته کوې
راته معلومه د رقیب توره ده
ما د جبو له ماره مهٔ ویروه

ستا په قرب کښې ځنګله راشمه زهٔ
زما د ژوند غرمو کښې سر سپین شواو
ته لا د توې پشکال ګیدړه ئې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دومره سپوا شوه په وطن کښې لوږه
اوس څوک روټۍ ته انتظار نه کوي
بس په اوسو اوږو شخوندونه وهي

خپله ګناه چې ئې منلې ده نو
پرېږده نور ورته هيڅ غږ مه کوه
غل څوک د کوره پورې نه زغلوي

مصر بانې نه دې شک کښې اچوي ما
بیا دې څه ګنده کنستلې ده جوړ
راته چې خاندې او شپېلۍ غږوې

زما د زړه درزا بې ځايه نه ده
ستا په وفا باندې شکمن نه يمه
خو مطلبي په خټه اور لګوي

رب دې دروغ کړي خو ويرېږمه زه
زما احساس داسې شګلن غوندې شو
څوک په دې ګلې کښې چينې اوچې شوې

ويل ئې رب دې پکښې خير واچوي
نن راته زړه داسې کچه کچه شو
لکه هګۍ چې څوک اومه اوګوټي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړي له هر ځا په ماګران دے ولې
زما چې نه مني نو څه اوکړمه
رب دې ئې مړه کړي چې ترې خلاص شمه

○

چې مې په زړه باندې تیاره راځي نو
سر کړي سر تور لو پټه اوغور ځوي
واړې را اورسېږي پېړه بابا

○

را باندې خوا دَ خلقو مه بخوره
مونږه چې خپل منځ کښې جنګونه کوو
خدائے شته دَ ډېرو پکښې غوا ننګ شي

کوم ګناه ده چې ئې خلق کوي
دا دَ وطن په خاوره څه شوي دي
چې دَ چینار اونې له مونږه اوځي

○

رب دې کاڼه کړي دَ شیطان غوږونه
ښه په مړه ګېډه مې تېر ماښوتن
په ګل ورېښو لېچو خوب کړے دے

○

پرېږده زما په کارکښې کار مه لره
ښځې ماخپل سي ته پرېږده ګڼې
تا به په درېو کاڼو طلاقه کړمه

Scanned by CamScanner

شپېږ ينې ما باندې احسان مه کوه
زما د زړه زخمونه نه رغېږي
څو چې ګذک نه شي پرسوب اونکړي

لاس يې تنګ شوی د خاوند دی څکه
وائي که ماله يې نتکی جوړه کړه
خولې ته به چونګ خاورې ورواچومه

لکه غوټۍ ځان کښې راټوله اوسې
لا دې د ژوند زهر ګوټلې نه دي
څکه دې زمکه باندې خپې نه لګي

خدایه شته چنګونه خو بښو مه نه خو
ددې خبرې ضمانت څه دی چې
زما دښمن به په ما ورز نه کوي

له دې نه لويه خوشحالي به څه وي
ستا د خاورين وجود بلا واخلمه
اوړي کښې واورې شي لمبې ژمي کښې

ميا ندې دې لارې د بچو غارې خو
چې په لندن کښې څوک سبق او وائي
آ په کچه سټېشن اودرېږي کله

زه تقاضې د محبت پسېږنم
شیرینې ځنګ کښې مې ویرینې ځله
پاخه رنګونه په اوبو کښې نه ځي

اوواني دومره نادیدکه نه یم
خو اوړې سترګې زمانه چې وینم
د سرو چپاړه په لرمانه منړمه

جوړې دستور نوی کوي وختونه
ما خو مېړې هم ازار کړې نه دی
د کلي خلق مې په خنه قتلوي

زه دې له ښکار منې کومه نه خو
هسې له تا نه یو تپوس کومه
ستا په سرخکو باندې زړه نه سوزي ؟

ډېر په بې ځایه وخت دې اورتلم
داسې للګل شومه شېرینې زما
لکه چې بانګ نه ځوک بانګي اوشړي

ته نه به له لوږې نه مړ شوې نه وې
ښکاري ! ښکاره بې انصافي دې اوکړه
مارغانو جالو کښې بچي راوړي وو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدائے شته تړا د زړهٔ د دړد نامه ده
چرته مې حق د چا لوټلے نهٔ وي
زما په سترګو کښې د چا اوښکې دي

ساه تړې وړستلے شم په دوؤ ګوتو کښې
خو سوچ چې اوکړم وایم سر دې اوخوږ
څوک به پلیت ړنړ ته اوس کاڼي اولي

نور د فرېب دامونه مهٔ غوړوئ
زما نظر دهوکه کېدلے نهٔ شي
زهٔ څهٔ د دوؤ مېښو کټے خو نهٔ يم

زما ددې وهم علاج به څهٔ وي
خو چې ګلونه په خندا اووینم
وایم که ناوې د وطن کونډه شوه

د خدائے قدرت دے څهٔ به وایمه نه
هغوي په ماکوي دبګې د قتل
څوک چې ځان ځان نه شړے فهٔ شي

د بې حسئ هړو څهٔ حد نشته دے
زهٔ چې سرګند کړمه د زړهٔ زخمونه
ګلونه مړاوي شي په شین بوټي کښې

Scanned by CamScanner

خدائے شته په زړه کښې مې هیڅ غلا نشته خو
دَ چم فضا دومره خرابه ده چې
ځان راته هسې ګنهګار ښکاره شي

تپوس کوم دې کښې ګناه چا ته ده
ما مشران دَ کلي وژني په دې
چې زهٔ دَ هر چا سره مینه کوم

نور زهٔ انصاف دَ چا نهٔ غواړمه
که وس مې اورسېد شېرینې زما
واړه کړې خولې به په سوک سموم

څوک دَ تخلیق له درده څهٔ دې خبر
ګوتې چې نیسم حادثو ته دَ ژوند
دَ خوند رنځور ترې فحاشي جوړه کړي

اوواېه پاڼې په تاوان کښې دي څوک
ستاسو چرګان هم په خوله ښهٔ نهٔ لګي
او موږ له ساګو سره ګوتې اوخوړو

زهر خوارهٔ دې په فضا کښې دَ چم
ما دَ مارغانو ژبې هم زده کړې خو
دَ بدامنۍ علاج مې هیڅ اونهٔ شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلا دَ ژوند ضرورتونه دي خو
چرته جذبې پکښې سنګسارې نهٔ شي
پرېږده دَ کاڼو تجارت مهٔ کوه

دېرې بې خونده جینکۍ دي دَ ښار
کله چې وخت دَ امتحان راشي نو
ځان پسې بند کړي دَ پاته روم وروته

اندېښنې هم وي دَ الوت لاړو کښې
ولې د ژوند دَ حادثو له ویرې
دَ باز وزرې خو څوک نهٔ پرېکوي

منم چې ژوند سره دې مینه ده خو
بیا به دې هر څهٔ نه باور پورته شي
که دې دَ ښار په هسپتال کښې شپه شوه

منمه ستاسو مرتبه لویه ده
خو ګوري پام چې غلطي اونهٔ کړې
مونږه څهٔ هم اوبو زاوړلي نهٔ یو

رڼا خو نهٔ وژني فکر ونه دَ چا
خدایږو په ذهن مې تیارهٔ راولي
دا بېغ وتلي دَ بجلۍ بلونه

Scanned by CamScanner

یو سپوني په ډک بازار کښې وېل
څوک چې وسله باندې مضبوط نه وي نو
هاغه به خوندره وسیلې لټوي

زړه مې یو درز اوکړې پرېشانه شمه
خاورې به یاد کړې د ګلونو په سر
دا هواګانې چې وړې مې خوروي

منم فضا یې معطّره کړه خو
خدائے شته دا حق ورله ورکړے دے چا
هوا په څه وښي وړې مې د ګلو

محبتونه فاصلې نه مني
دا سرحدونه د نظر دهوکه ده
اوبه په ډانګ چابېلې کړې نه دي

شپېلینه وائي که سېلۍ راغله نو
خدائے شته چې پرېږدې را اوغورځېږي
زمونږ د کور تمبه وښو اوخوړه

په یو نظر چې به یې زړه دمه شوم
اوس راله ټوله شپه زورونه کوي
نو ستومانۍ مې د وجود اونه ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېږده دا ستا دَ وس خبره نهٔ ده
هغوي دَ سر په سپورې اور لګوي
څوک چې خشاک له دَ کور اوني وهي

دَ بد نصيبو په دې وران کلي کښې
مارغان چې ځالې جوړوي شېريني
دَ طوفانونو علامې ښکاره شي

هېڅ پلنبې نهٔ وو دَ ژوندون خوندونه
چې دَ اسمان څوکې ته اورسيدم
راله ارمان راغي دَ خپلې زمکې

بې له څه وجې راله راشي ژړا
جوړې زما دَ لاشعور په شپه کښې
سر تورې پېغلې ماتمونه کوي

ډېرې شلېدلې. دَ رقيب سترګې دي
چې آئينه ورته په لاس کړمه نو
دَ سپي څرمن په ځان راواچوي زر

وينه مو جام نهٔ شي واورينه شپه ده
منم شيريني ډېره ګرانه ده خو
کټوې پخه کړه دَ زېتون تيلو کښې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې وسه شوے یم بې ننګه نهٔ یم
په بد حالۍ باندې مې مهٔ تېروځه
غوښه که او سوزي پېتۍ نه ښهٔ وي

دا سې نا راسته کړو د ړوند عېشونو
اوس چې بجلۍ لاړه شي سخت اوړي کښې
ځان ته بېوزي هم وهلے نهٔ شو

د چا ناموس پکښې چوړ لوټ کړلو چا
چې قافلې پکښې د رنګ مېشتهٔ وے
هلته د کاڼو بارانونه کېږي

زهٔ تقاضې د مینې ښهٔ پېژنم
ولې زما هم څه غوښتنې شته دے
څه څهٔ د لوبو ګوډاګے خو نهٔ یم

منم چې هېڅ تر ښه سازېږي نه خو
د چا د بس سپورې هم نهٔ ورکوي
له تعبیرونو نه خوبونه ښهٔ وي

دا تقدس مې له ګناه ویروي
راته چې جنته شي ګلرنګې، له تا
د ګوتم بده مجسمه جوړه شي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پکښې هیڅ لارې دَ منزل نشته دے
ترې گېر چاپېر دي دَ صحرا رېگونه
انسان په ورانې جزیرې کښې اوسي

○

چې ئې زما گرمه گرمې اولیده
نو وارخطا ببغلي له خپلې ویرې
دَ ازغکي اوبهٔ په ما اوڅکلي

○

غلے که ناست یم خو خو تکېږمه زهٔ
ما خاموشي کانې کوله نهٔ شي
غرونه لاوا شیندي چې غر اونکړي

زهٔ قد غنونه په چا نهٔ پردمه خو
ښهٔ ته په ښهٔ بد ته به بد وایمه
تجربه ،حیات کښې خلق فرق کوي

○

پرېږده دَ ښځې بد دې مه وایه اوس
که دې دَ لاس لاندې ساتلې شوه نو
داسې په سر باندې به نهٔ ختله

○

ورته چې وایم ښائسته جینۍ ده
ښېرینه وائې دې کښې شک نشته دے
خو لږه پوزه ئې کږه غوندې ده

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپې چې اوس شاربې د سپوږمۍ پلوشې
ما په ساحل د خپل احساس لاهو کړې
ستا د ښایست د موسیقۍ موجونه

ټکور ټکور به مې زخمونه نه وي
چې مې په ټول وجود د ناز مرهمه
لکه د ژمي د غرمې خوره شي

اومنه به هسې د شپې مه وایه
نمر لا ورمېږ ځرېکې وهلې نه وي
چې لار کښې لوټ شي د وږمو قافلې

وږمه وږمه شي په هوا کښې ورکه
او پاڼې پاڼې شي په لار کښې خوره
غوټۍ چې ګل شوه پکښې پاتې څه شي

رب به مې روغ کړي که ناروغه یمه
د ډاکټرانو دوائي نه خورمه
اوس به په ځان څه تجربې کومه

اوس دې ستم ته د ژوند څه او وایم
چې زه د خپلې تندې حال وایمه
نو په سیندونو کښې اوبه اوچې شي

Scanned by CamScanner

په زړهٔ چاوُدون پورې مې خاندې څله
چې لوږه تنده شوه سپوا کلې کېنې
دَ ښار په ښنګ باندې ډاکه پرېوته

زهٔ به دې زهرو باندې نهٔ وژلم
ځه به له ما نه اړولے وُ تا
نو ما به ساه هم اخستلې نهٔ وه

وائې شکونه په تا نهٔ کوم خو
داسې بې وخته چې له کوره اوځې
زهٔ دې دَ زړهٔ له زوره خلاصه کړمه

شپږ پېنه وائې له نظره به شي
هله قدم ږده له دُرشله بهر
چې بسپېلنې درته لوګې کړمه زهٔ

ما به له دې بلا نه څوک خلاصوي
ته چې په نيمه شپه کمسې پرانيزې
پېرېان راپاسې په ما کټ واړوي

چې هلو ځلو ئې هيڅ خوند اونکړو
کونړې وښل هرڅهٔ په شرق اوتګه
خو رب دې اوس زما خاوند اوبخښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شېرينې ستاګیاې په سر سترګو خو
که دې زما دا بده ورځ اولیده
درنه به اوتښتې دَ شپې خوبونه

خامخا زړهٔ به خرابېږي زما
لا خو مې سترګې هم ورغلې نهٔ وې
تا دَ ګڅه خو به راپاسولم

بس چې نهٔ کړې له درشل نه قدم
چې ئې دوڼی دَ پلار له کوره اوځي
پوئے شه دَ ښځې جنازه پورته شوه

دَ ژوند رفتار لا اودرولے شي څوک
داسې په وړاندې زمانه لاړه شي
چې آئینه دانه وانه لاړه شي

له خپل عادته اوړېدے نهٔ شي خو
اووائي داځل راته غېږ مهٔ کوه
بیا به قسم دے داسې کار نهٔ کوم

پښه توبه که ئې ویستلې ده هم
په پټو سترګو پرې باور مهٔ کوه
پرے که اوسوزي خو وَل وي پکښې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

چا درته اوښودلې دا خبرې
چې د پښانسې تختې ته ما خېژوې
اوواېه ستا خوله کښې د چا ژبه ده

خدائے شته چې کانه جوړ په کور شو زما
مېرمنه داسې لله کله شوه چې
تکیا ده توت ته بېکیانه واڼې

ستا سر تېږې خو یادېږې کلې کښې
نن دې د چا ستړګې لیدلې دې چې
د پېوکښې نه دې هوا وتې ده

اوس راته خاندې چې مې سر غوڅوې
یاد کړه چې ځان به مې له ټوقې وژنه
نو تا به کرېکه کړې چې غرقه شومه

مردار خوارهٔ وې د ذلت سره ځې
رب نه د باز غوندې فطرت اوغواړه
پرېږده د بل په نمړې شخوند مهٔ وهه

توره راواخله سر پرې غوڅ کړه زما
که د جابر سلطان په وړاندې چرې
حقه خبره ما کولے نهٔ شوه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدایه ښته چې ساه را له تیاره ډوبوې
شمع له دې غمه وژلې ده ما
دَ پتنګانو خون راپورې نه شي

دَ خپل ماشوم خیال به یې نه ساتلو
چې رب ترې واخست نو اوس لمغه بنځه
ځان سره غېږ کښې ګوډاګي ګرځوي

بې شکه ځان بنائي شریفه وینه
دا درته نه وایم چې بد دي اووې
خو دَ یو لاس ګوتې هم فرق لري

وار مې خطا وي چې قیامت رانه شي
خو چې چاپېره اذانونه واورم
زړه مې قرار شي په سجده پرېوځم

زه مجاهد یم دَ اسلام اومتۍ
ډېر ګنهګار یم خو که وخت راغې نو
زما دَ توري زور به هم اووینۍ

سائنس دے کښو تضادونو کښې ورک
که مرحله دَ اختلاف راځي نو
په پېښو ستړګو به قرآن پسې ځم

Scanned by CamScanner

کافي دے دومره اطمینان ما لره
چې مظلومانو سره مرسته کوم
او د ظالم مرۍ ته لاس اچوم

ما کښې هم کښې خرابۍ دي منم
هیڅ د خپل ځان زه صفائي نه کوم
خو رب دې ښکو ته اوس پام کړي زما

توبې او باسمه توبې ماتوم
بلا کمزورے یم بې وسه یمه
رب ته زارۍ کوم چې ما او بخښي

یم بت شکن بت پرستي نه کوم
له انسانانو په څه طمعې اوکړم
زه لَا اِلٰـهَ اِلَّا اللّٰـه وایمه

نن راته جهل کښې یو قیدي اووېل
هره خبره باندې سوچ وي بکار
توکلې لاړې خولې ته نه راځي بیا

تا چې ډالۍ کړې راواپس د مینې
د هغې پلار په رنګې حال شو زما
چې ناوې لور ورته په کور ناسته وي

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ خو دَ عقل نه هم کار اخله
اوس چې په کوړه باندې مرې دښمنان
څله یې زهرو باندې اووژنه

○

زهٔ دَ انسان بې حرمتي نهٔ کوم
خو چې وېنا دَ پېغمبرؐ رد کوي
نو کوڅه ډب سپي ترېنه ښه ګڼمه

○

دَ سیاسي رهنما ژوند خاورې شه
دَ امرسې خوند یې په خوله کښې وي لا
یو زوراور یې بې نېتې کسه کړې

اش پرېوځي په ماحول دَ ګناه
دَ ښار له خلقو چوړ غېرت اووتو
دوه ازمرې یوه ښځې کښې اوسې

○

موشکافي دې یې په شرق اولګي
چې شریعت سره په لاره نهٔ ځي
ښځي زهٔ داسې تصوّف نهٔ منم

○

څنګه وي نوره دَ ایمان کمزورې
دانه چې اوس دَ جمعې مونځ شي قضا
زړهٔ کښې زره هم ملامته نهٔ شم

Scanned by CamScanner

ښځې صفا خبره اوکړه خو
ګڼ مطلبونه ترې یاران اخلي
چاته له ویرې اوس سلام نهٔ کوم

ګڼ ښاسُتونه مې په سترګو کېنې وي
خو بې وسه یې رانجوړ داسې کړي
لکه دَ ناوې ځې پـه اور اوسوزي

بې حیایه ضد دې داسې رېز مرېز کړم
لکه بد بخته پښتنه پېغله چې
له ډېره سوخته خپل بنګړي ماتوي

هېڅ ترېنه طمع دَ انصاف مهٔ کوه
چې عقیده یې جوړه شوې وي دا
جنګ کښې روا شي ناروا کارونه

زهٔ پخپل کور باندې تېر اوځمه اوس
هم یوه لار ده هره ورځ پرې ځمه
خو روزانه راته څهرې بدلوي

وېل یې داسې څهٔ خبره نهٔ وه
خو هېڅ بې هڅه چې رابرګ شوې په ما
تا جوړ مې پسې شوملې څکلي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهٔ وایه، نهٔ پتېږې نمر په ګوته
راسره داسې ګوته تا اوکړه چې
په غرېدلو سترګو هیڅ نهٔ وینم

دَ تکلّف محتاجه نهٔ ده، مینه
وس چې دې نهٔ رسي زما لېونی
تاودهٔ ستونه راته څله کوې

که مې په کور کښې هیڅ درک نهٔ لګي
خو چې مېلمه راکړه راشي نو بیا
ورله څپل ځان حلالوے شمه

بلا خوندونه به پکښې وي منم
خو دا دَ مینې سپکاوے ګڼمه
تنده دَ ګل په پرخه نهٔ ماتوم

اوښې په دغه غم کښې ځان اوخوړهٔ
زما ځنې مېوې به دې موسم کښې
دَ چا سپېرو حیوله ته ځان غورځوې

خپله لمنه په ځان مهٔ اړوه
دا تاهٔ چې بل یربنډوې اومنه
ستا به له سره هم پټکے پرېوځي

Scanned by CamScanner

اووایه ښاده ورځ به څهٔ اووینې
چې دوه پېسې دا پښتانهٔ اوګټي
توله شپه دې ګډوې حجره کښې

زار د ښاریانو له نرمۍ نه شمه
ښځې ئې دومره په سر اوختلې
اوس ترې پښتې له لوښے هم نهٔ موې

لکه شیشه مې زړهٔ ذره ذره شي
د شپې چې پاسي د دنیا قاتلان
په کانو اولي د کوڅو بلبونه

دا بې نیازي د محبت اووینه
وائې د لوږې نه دې مړه شمه خو
دانه به ښار ته مزدورۍ له نهٔ ځې

د نرخه مهٔ اوځه د کلي اوځه
ستا مجبورۍ بې ځایه نهٔ دي منم
خو څوک په څه حالت کښې غلا نهٔ کوي

پېسې چې د تې ماشوم له نهٔ ورکوې
تهٔ ځان ته مور په څهٔ خبره وائې
سپي هم بچو له خپل شودهٔ ورکوي

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ ساینس دا معجزه هم اووینئ
میاندو ته داسې ستنې اولګوي
چې په بڅو ورله زیږے راولي

چې ئې په ټي. وي اشتهار اوکړهٔ
وسُل ئې دا په نیځو ډېر ظلم دے
دوو نه سېوا بچي راوړلے نهٔ شم

دَخدائے کارونو کښې څوک څهٔ اووائي
زما نظر چې په لټون وُ دَ چا
اوس مې په سترګو باندې ښهٔ نهٔ لګي

هسې بې ځایه خوشحالیږې په څهٔ
ما چې تریاق دَ محبت څکلے دے
دَ مار په زهرو باندې نهٔ مرمه زهٔ

کور رانه ورک دے او دَ زړې شپه ده
ستا دَ نظر تاوونه هم سارهٔ دي
دا بې حسي مې چرته کانړے نهٔ کړي

سترګې په دې کښې څهٔ مړې شي دَچا
چې سېر اوړهٔ ځان له پیدا کړمه زهٔ
نو دَ کارغانو سېل راتول شي په ما

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ چا په نهٔ غوښتلو هيڅ او نهٔ شو
دَ دوؤ په تېر کښې ئې لنډ اوږد وول
خانداني منصوبې غرقه کړله

دَ احمقانو خندهٔ لکه خو نهٔ وي
وائې خوشحاله کورنۍ هغه ده
چې ماشومان پکښې غوبل نهٔ کوي

چرته دَ يو لاسه ختلې دے پړق
تا چې په خپو نکريزې پورې کړلې
زهٔ به دې هم تپوس له در نهٔ شمه

سر ترې قلم کړه ورته ګورې څه له
له دې نه لويه بې ننګي نشته دے
پلار چې را پاسي خپله لور خرڅوي

دَ پښتنو شمله به نهٔ ټيټوي
خبره ستا زما تر مېنځه ده او
تهٔ دَ بېګم نه مشوره اخلې

ربښتيا وېنا به په هر حال کښې کوم
سترګه زما دَ هيڅ نه هم نهٔ رپي
په ما توتان څله خنړې شېرينې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وږې مبارک ورته د نوښه واوره شه
څو ستا د سپین سر له قربان شم ابې
ماښې له میانده وته چې شوکوي

هر څه چې وو څو تا په چوړ نه کړه
راته په شا چا تپوسے مې جوړ
داسې چې خولې پورې دې بچې اوترو

درسره دا خبره نشته مشه
که زړه دې تور دے له دنیا ناهله
نو بیا د کور سفیدې شمله کوې

څوک د فطرت لارې نیولے نه شي
زخم چې سوا شي تاته ښه پته ده
گلانې شهلا، اتش فشان شي غرونه

نن چې مې شونډې ورته اوچېچلې
ونیل مې خپل علاج په وخت دې پکار
ستا په مازغو کښې جوړ چینجي شوي دے

څوک ترینه سمه ورځ بیدلے نه شي
راغبه مې اوښکو په رخسار خوارۀ کړه
ښکارې چې بیا چاته اوبه خړوي

Scanned by CamScanner

دَ وږَمِ دا لوئ احسان به څوک هېر وي
لا چېنګوړ دَ ښځو کالو نهٔ وي
دَ پېغلتوب غوڅکي ملا ماته کړي

چا له هم نهٔ ورکوي ځائ په زړهٔ کښې
په صفايي باندې ئې مه تېروځه
هېرو خپل ځ دَ اَيِنې ښته دے

سر که مې غواړې نو په خود کښې اوسه
که سيادلي دې په ځان راوستلې
سر به هر څهٔ ته ورپه خولې کړه زهٔ

زهٔ حادثو را ژوندے کړے يمه
رانه چې لاس دَ مينې رانيکلو تا
دَ سينه چپو راله پناه راکړله

ته خپله لور خور قرمېزنه کښه
خو ما څهٔ داسې اوريدلي دي چې
خپله برجو له پردي باټه ښهٔ وي

دَ ژوند په هر پړاو تنور لمبه دے
دَ بارانونو انتظار مهٔ کوه
چرته وريځې غړغنډه اونکړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

راته ئې مهٔ وښئه څڼې پرېږدوه
یتیم که وږې هم خدائے خوشحاله کړیلو
خو د ژړا عادت ترې اونهٔ وتو

چاته د سپي سړي نظر نهٔ کوي
هسې بې ځایه پرې ځان مهٔ سپکوه
کاڼے هغه دروند وي چې پروت وي په ځائے

د حقیقت زهر کوټلي دي ما
زهٔ خو د خوب دنیا کښې نهٔ اوسمه
پېغله په څه غېږه کښې زوے راکوي

وینې ئې اوڅڅکلې زما د وجود
ما ډاکټرانو باندې مهٔ ګرځوئ
رب دې د خولې لاړې دارو کړي زما

زهٔ بدګمانه ستا په مینه نهٔ یم
خو څنګه زده کړم د راګونو ژبه
مزدور غریب د لوږې غوږ نهٔ وینې

شیرینې دا یو اعتراف به کوې
درد د خندا پرده کښې مهٔ پټوه
خلق د مات لوښي اواز پېژني

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شاعر چاپ کتابونه

(۱) دَ رڼا سپوږمۍ، پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۱ء)

(۲) ہم آئینوں کے قیدی، اردو شاعری (چاپ ۱۹۹۳ء)

(۳) سترګو کښې خوب دَ ډکو دریاب نهٔ شو
پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۶ء)
روپے ایوارډ یافته چاچا کریم بخش ایوارډ ۱۹۹۶ء

(۴) راته غوږونو کښې ټنګېږي شرنګوي
دَ پښتو هایکو مجموعه، (چاپ ۱۹۹۸ء)

(۵) ګرفت، اردو شاعری (چاپ ۱۹۹۹ء)

(۶) کاڼي دَ ګل په لاس کښې خوندنهٔ کوي
دَ پښتو هایکو مجموعه، (چاپ ۲۰۰۰ء)

ناچاپ کتابونه

(۱) وایه زما دَ خوب تعبیر به څهٔ وي
پښتو شعري مجموعه

(۲) رضا ہمدانی شخصیت اور شاعری، ایم۔ فل مقاله

(۳) بیباکئ اظهار، دَ اردو تقریرونو مجموعه

Scanned by CamScanner

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library